

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
20/2463 - 8

Saksbeh.:
Silje Therese Nyhus, 952 50 429

Dato:
03.07.2020

Høringssvar fra Oslo kommune - NOU 2019:23 Ny opplæringslov

Jeg viser til Kunnskapsdepartementets høringsbrev av 30. januar 2020, der opplæringslovutvalgets utredning NOU 2019: 23 Ny opplæringslov sendes på høring. Høringsfristen er satt til 1. juli 2020. Oslo kommune har fått utsatt frist til 3. juli 2020.

Oslo kommunes høringssvar er inndelt i en innledende del der vi kommenterer de store trekkene i lovforslaget på et mer overordnet vis, samt knytter noen kommentarer til utvalgte innholdsmessige endringer. Det knyttes deretter merknader til enkeltbestemmelser.

Oslo kommune ved Byråd for oppvekst og kunnskap avgir følgende høringsuttalelse:

Prinsipper for styring av sektoren, struktur og språk

Oslo kommune er i all hovedsak positiv til forslag til ny opplæringslov. Oslo kommune ser at det er gjort et omfattende arbeid med å utrede en ny lov for grunnopplæringen. Kommunen er enig med utvalget i at det er behov for en ny opplæringslov, da gjeldende lov begynner å bli gammel, og bærer preg av mange endringer og tilføyelser. Dette gjør at loven fremstår som fragmentert og kan være vanskelig tilgjengelig for de som skal anvende den. Det er Oslo kommunes oppfatning at det nye lovforslaget fremstår som oversiktlig og strukturelt godt. Lovspråket er klart, og loven fremstår som mer brukervennlig og tilgjengelig uten å tape nødvendig presisjon. Der kommunen har innvendinger mot strukturelle og språklige grep, vil dette bli bemerket til den enkelte bestemmelse nedenfor.

Hva gjelder utvalgets forslag til prinsipper for styring av grunnopplæringen gjennom regelverk, støtter Oslo kommune dette på generelt grunnlag.

Lovforslaget medfører ingen endringer i ansvarsdelingen mellom kommunen, fylkeskommunen og staten.

Barns grunnleggende rettigheter

Oslo kommune ser det som positivt at elevens beste, rett til medvirkning og rett til hvile og fritid tas inn i lovens innledende bestemmelser, og støtter dette. Oslo kommune mener imidlertid at det bør tas inn et eget kapittel om barns grunnleggende rettigheter, der også andre av barns grunnleggende menneskerettigheter, slik som rett til ikke-diskriminering, rett til privatliv og rett til informasjon fremheves. Det bør også vurderes om det bør fremheves at lovens bestemmelser må leses i lys av de grunnleggende rettighetene.

Oslo kommune støtter som nevnt over i utgangspunktet den strukturelle opprydningen som er gjort i lovforslaget. Kommunen er imidlertid negativ til at man fjerner bestemmelsene som viser til barnets beste og rett til å bli hørt i kapittelet om skolemiljø. Oslo kommune ser hensikten med å unngå dobbeltregulering, men er bekymret for at det kan være mer uklart for rettsanvender at disse rettighetene er grunnleggende viktig å ivareta i skolemiljø saker.

Skoledemokrati

Oslo kommune støtter utvalgets intensjon om at loven bør gi teknologinøytrale og fleksible løsninger for hvordan skoledemokratiet skal organiseres. Kommunen mener likevel at utvalgets forslag til § 2-4 er for lite forpliktende og spesifikt. Oslo kommune støtter ikke en fjerning av lovfestede råd og utvalg. Forslaget medfører etter kommunens oppfatning en risiko for at skoledemokratiet vil svekkes og nedprioriteres.

Utvalget peker på at en lovpålagt fast organisasjonsform kan stå i veien for god nytenkning og tilpasning til ny teknologi. Videre mener utvalget at det kan hindre fruktbare diskusjoner om hvordan demokratiet bør utformes. Oslo mener likevel at det bør være lovpålagt at den enkelte skole skal ha et elevdemokrati og andre råd og brukerorganer, slik at dette ikke blir ulikt fra kommune til kommune og skole til skole. Lovforslaget viser til at elevene har rett til å velge et elevråd, men Oslo kommune er bekymret for at det kan bli en for høy terskel for engasjerte elever å opprette et elevråd der det ikke allerede er innført. Dette kan særlig være et problem på barneskolene. Oslo kommune ser på elevdemokratiet som viktig, og vi mener det er viktig at skolen legger godt til rette for at elevene tidlig lærer å benytte seg av elevdemokratiet. Oslo kommune er ikke enig med utvalget i at en lovfesting av organisering av elevdemokratiet vil stå i veien for nytenking, men mener at det må oppfordres til å benytte seg av ny teknologi innenfor rammene loven setter.

Utvalget foreslår at kravene til samarbeidsutvalg, foreldreråd mv. erstattes av en plikt for kommunene til å sørge for at foreldre får være med på å planlegge, gjennomføre og vurdere skolevirksomheten og at foreldrene skal delta i styringen av skolen. Oslo kommune støtter ikke en fjerning av bestemmelsene om organer for brukermedvirkning i skolen.

Universell opplæring og individuell tilrettelegging

Oslo kommune støtter i hovedsak endringene som foreslås hva gjelder universell opplæring og individuell tilrettelegging. Konkrete innspill til de enkelte bestemmelsene gis i tilknytning til den enkelte bestemmelse.

Oslo kommune ser at begrepene «universell opplæring», «forsterket innsats» og «individuell tilrettelagt opplæring» i forslaget erstatter eksisterende begreper i lovverket. Universell opplæring erstatter dagens tilpassede opplæring mens individuelt tilrettelagt opplæring erstatter dagens spesialundervisning.

Begrepet «universell opplæring» foreslås av utvalget fordi begrepet angivelig bedre fanger opp dagens forståelse av begrepet tilpasset opplæring; en felles opplæring som treffer de aller fleste elevene, og et prinsipp om at alle elever skal inkluderes i den ordinære opplæringen. Det fremgår av utredningen at utvalget ikke ønsker å endre rettstilstanden.

Oslo kommune er usikker på om dagens tilpassede opplæring bør byttes med «universell opplæring». Kommunen er bekymret for om begrepet universell opplæring gir en forventning om en form for standardisering av undervisning der behovene til den enkelte elev forsvinner. Oslo kommune stiller derfor spørsmål ved om begrepet tilpasset opplæring bør beholdes på bekostning av innføring av begrepet universell opplæring. Kommunen vil vise til at begrepet tilpasset opplæring nå er godt innarbeidet og kjent. En endring av begrepsbruken kan føre til en oppfatning om at den enkelte elev har mindre krav på tilpasning innenfor den ordinære opplæringen enn i dag. Dette er, slik Oslo kommune oppfatter det, ikke utvalgets intensjon. Slik Oslo kommune leser utredningen, vil antakelig en endring av innholdet i bestemmelsen ivareta formålet bedre enn en endring av begrepet.

I lovforslaget gis kommunen en aktivitetsplikt etter mal fra dagens kapittel 9 A for å sikre tilfredsstillende utbytte. Kommunen skal sørge for at lærerne følger med på og vurderer elevenes utbytte av opplæringen, lærerne melder fra til rektor dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen og skolen følger opp med å vurdere og iverksette tiltak innenfor den universelle opplæringen (forsterket innsats) før eleven eventuelt henvises til PPT eller får vedtak om personlig assistanse eller fysisk tilrettelegging.

Oslo kommune støtter i hovedsak dette forslaget, men mener at begrepet «forsterket innsats» bør presiseres.

Dagens spesialundervisning er stykket opp i flere rettigheter. Kjernen i dagens spesialundervisning foreslås skilt ut som individuelt tilrettelagt opplæring. Oslo kommune støtter at begrepet «spesialundervisning» byttes med «individuelt tilrettelagt opplæring». Forslaget hever og presiserer kompetansekravene til de som gjennomfører individuelt tilrettelagt opplæring. Oslo kommune vil vise til at dette vil medføre et økt behov for kompetent personell, og dermed et økt behov for økonomiske midler.

Oslo kommune er enig i forslaget om at personlig assistanse, fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler tas ut av dagens spesialundervisning, og at det fjernes krav om sakkyndig vurdering i disse tilfellene. Dette kan gjøre at saksbehandlingstiden i disse tilfellene blir kortere, noe som vil komme elevene til gode. Det vil også kunne frigjøre kapasitet hos PP-tjenestene.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste

Utvalget foreslår å utvide PP-tjenestens mandat, slik at PP-tjenesten skal samarbeide med skolene og hjelpe til med tilrettelegging av opplæringen for alle elever. Samtidig fjernes krav til sakkyndig vurdering ved vurdering av flere individuelle rettigheter, blant annet opplæring i punktskrift, opplæring i mobilitet, fritak fra opplæringsplikten, tidlig skolestart og utsatt skolestart. Kommunen må i disse tilfellene fortsatt sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst i henhold til forvaltningslovens regler, noe som innebærer at sakkyndig vurdering kan innhentes i enkeltsaker dersom det er nødvendig.

Det skal videreføres krav til sakkyndig vurdering før skolen vurderer om elever skal ha individuelt tilrettelagt opplæring og før skolen vurderer om en elev trenger ekstra opplæringstid i videregående skole.

Oslo kommune støtter utvidelsen av PP-tjenestens mandat og forslag til krav til sakkyndig vurdering.

Rådgivning om sosiale og personlige forhold

Utvalget foreslår å endre reglene om rådgivning. I dagens regelverk er skolenes plikt til rådgivning begrenset til forhold som har sammenheng med skolen. I utredningen foreslås det at rådgivningsplikten skal utvides til også å gjelde sosiale og personlige forhold. Læringer skal også ha tilgang til rådgivning om sosiale og personlige forhold.

Oslo kommune vurderer at denne endringen vil være gunstig for elevene dersom det er god implementering. Oslo kommune er opptatt av viktigheten av at barn og unge har tillitspersoner på skolen de kan snakke med, også om forhold som ikke gjelder skole. Samtidig ser kommunen at dette er regelverk det vil være krevende og kostbart å implementere. Oslo kommune mener derfor at det bør arbeides med å utvikle modeller for samarbeid mellom ulike tjenester for å gi god rådgivning om sosiale og personlige forhold.

Skolemiljø

Utvalget har foreslått få endringer i forhold til gjeldende rett i kapittelet om skolemiljø. Oslo kommune er i hovedsak positive til forslaget. Vi er imidlertid uenige i forslaget om at rektor ikke skal varsle skoleeier

om at rektor er varslet om at en voksen krenker en elev der varselet er «åpenbart grunnløst». Oslo kommune mener at skoleeier fortsatt skal varsles i alle tilfeller der det er mistanke eller kunnskap om at en voksen krenker en elev.

Oslo kommune støtter forslaget om at Fylkesmannen gjennom håndhevingsordningen kun skal vurdere de delpliktene av aktivitetsplikten som er brutt. Oslo kommune mener dette vil være en god prioritering av Fylkesmannens tid og ressurser, og vil komme elevene til gode ved at det kan bli kortere saksbehandlingstid.

Selv om barns rettigheter er inntatt i de innledende kapitlene av lovforslaget, støtter ikke Oslo kommune at kravene til høring av eleven og barnets beste fjernes fra kapittelet om skolemiljø. Ikke alle som skal forvalte regelverket har juridisk kompetanse, og det er ikke gitt at den enkelte som skal forvalte loven leser disse bestemmelsene i lys av de innledende bestemmelsene.

Oslo kommune mener videre at retten til et trygt og godt skolemiljø i § 11-2 også bør inneholde en formulering om at elevene har rett til å høre til et fellesskap.

Skadeforebygging og ordenstiltak

Dagens opplæringslov regulerer ikke bruk av tvangstiltak overfor elever. Utvalget har foreslått å hjemle skadeforebyggende tiltak og ordenstiltak i forslag til § 12-1. Oslo kommune mener det er riktig at temaet reguleres i opplæringsloven. Selv om det ikke er regulert i dagens regelverk, er det en kjensgjerning at tvangstiltak benyttes. I dag er det nødretts og nødvergebetraktninger som setter grenser for bruk av tvangstiltak.

Oslo kommune ser det som positivt at det lovfestes at skolen skal arbeide forebyggende mot skade og fare og sørge for trygghet med minst mulig inngripende tiltak. Kommunen ser det også som positivt at det innføres et dokumentasjonskrav der tvang og makt er benyttet. Oslo kommune mener likevel at det må utredes bedre hvordan elevens synspunkter skal innarbeides i denne dokumentasjonen.

Oslo kommune er ikke enig i formuleringen om at ansatte kan gripe inn fysisk mot elever for å holde ro og orden dersom det er nødvendig for å unngå mer inngripende tiltak. Oslo kommune vil vise til erfaringsbasert kunnskap fra barn og unge som viser at bruk av tvang er svært ødeleggende. Bruk av makt og tvang må derfor begrenses så mye som mulig. Oslo kommune er bekymret for at bestemmelsen slik den er formulert kan bidra til å legitimere fysisk inngripen ovenfor elever, og dermed føre mer utstrakt bruk av makt og tvang enn det er i dag.

Slik Oslo kommune leser forslaget til § 12-1, er det kommunens oppfatning at dette temaet må utredes ytterligere. Kommunen vil her også vise til det felles høringssvaret til bestemmelsen fra flere av landes elev- og lærlingombud og mobbeombud. Forslaget slik det fremstår, er ikke tilstrekkelig gjennomarbeidet. Dette er et tema der det er særlig viktig å hente inn erfaringsbasert kunnskap fra barn og unge ved en eventuell lovfesting.

Oslo kommune vil understreke at skolens plikt til å forebygge slik at man unngår å havne i situasjoner der bruk av tvangstiltak blir nødvendig, må være den viktigste delen av bestemmelsen. Oslo kommune savner en vurdering av forslaget opp mot barn og unges rett til beskyttelse mot alle former for vold, jf. barnekonvensjonen artikkel 19.

Retten til utdanning er en viktig menneskerettighet, som er tydeliggjort gjennom grunnlovsfestingen i Grunnloven § 109. Retten til utdanning fremgår også blant annet av barnekonvensjonens artikkel 28 og 29. Bortvisning som virkemiddel i skolen, står i direkte motstrid til barn og unges rett til utdanning, ved at retten for en kortere periode settes til side.

Etter gjeldende rett, skal bortvisning kun benyttes dersom en elev bryter ordensreglementet alvorlig eller flere ganger. Utvalget vurderer om bortvisning innebærer en straffereaksjon etter EMK, og konkluderer med at det ikke gjør det. En ordensreaksjon fra skolens side, vil derfor ikke begrense politiets og påtalemyndighetens mulighet til å gjennomføre straffeforfølgning av eleven for de samme lovbruddene. Heller ikke tvungent skolebytte vil innebære «straff» i EMKs forstand. Utvalgets forslag innebærer i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett.

Oslo kommune savner en nærmere problematisering av bortvisning sett opp mot elevenes rett til utdanning. Videre savner kommunen en vurdering opp mot barnets beste i de situasjonene der bortvisning kan være aktuelt. Oslo kommune vil understreke at bortvisning i seg selv er et paradoks, da behovet for en slik sanksjon for elever er et symptom på at det forebyggende arbeidet ikke har lyktes. Mange barn og unge er i sårbare situasjoner, noe de også tar med seg inn i skolemiljøet. For en elev som er i en sårbar situasjon, kan en bortvisning fra skolen virke mot sin hensikt. Samtidig ser kommunen som skoleeier behovet for skolene å ha et handlingsrom der en elev bryter skolereglene alvorlig eller flere ganger. Oslo kommune ønsker likevel at temaet utredes nærmere i det videre lovarbeidet, særlig sett i lys av oppsummert kunnskap fra barn og unge.

Kulturskole

De kommunale musikk- og kulturskoletilbudene er i dag hjemlet i opplæringslova. Oslo kommune merker seg at opplæringslovutvalget slutter seg til kulturutredningsutvalgets forslag om å flytte reglene om kulturskole fra opplæringslova til kulturlova. Oslo kommune støtter ikke dette endringsforslaget. Det er viktig med et tett samspill mellom skolen og musikk- og kulturskolen, og å se musikk- og kulturskolen som en del av utdanningsløpet. Derfor mener Oslo kommune at musikk- og kulturskolen fortsatt bør være hjemlet i opplæringslova.

Ekstra år med grunnskoleopplæring og ny sjanse til å bestå videregående opplæring

Utvalget har utredet flere forslag for å øke gjennomføringen, herunder rett til ekstra år med grunnskoleopplæring i videregående skole og en ny sjanse til å bestå videregående opplæring.

Utvalget foreslår at elever som har avsluttet 10. trinn uten å ha fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring, skal ha rett til et ekstra år med grunnskole i videregående skole (11. grunnskoleår). Oslo kommune mener at dette forslaget kan bidra til at flere elever kan fullføre og bestå videregående opplæring, og kommunen støtter derfor forslaget. Oslo kommune vil likevel understreke at forslaget kun innebærer krav til mengden opplæring, ikke til elevens sluttkompetanse. Slik bestemmelsen er utformet, tolker vi det videre slik at det vil være få elever som er i denne kategorien.

Vi viser i denne sammenheng også til Oslo kommunes uttalelse til *NOU 2019: 25 Med rett til å mestre*. De elevene som trenger ekstra kvalifisering for å oppnå det nødvendige grunnlaget for å ha utbytte av den videregående opplæringen, må få skolens vurdering av hva som behøves. Lærere og rådgivere ved elevens grunnskole må i samarbeid med eleven gi klare og kloke anbefalinger om hvilke kvalifiseringstiltak eleven bør gjennomføre, enten det er innføringsfag, et helhetlig alternativt 11. grunnskoleår eller annet skreddersydd kvalifiseringsopplegg. Det viktige er at søkeren/eleven får rett og plikt til å ta i mot nødvendig hjelp for å bli kvalifisert for, og ha nytte av, sin videregående opplæring.

Utvalget vurderer at ungdommer som har fullført videregående skole uten å bestå bør få en ny sjanse til å få studiekompetanse eller yrkeskompetanse. Utvalget foreslår å innføre rett til videregående opplæring for dem som bar «brukt opp» ungdomsretten, men som ikke har bestått. Oslo kommune støtter forslaget og ser positivt på forslag som fremmer økt gjennomføring. Oslo kommune vil imidlertid understreke at dette forslaget gir økt behov for økonomiske ressurser.

Krav om at en lærer som hovedregel skal være til stede sammen med elevene og krav om forsvarlig vikarordning

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at opplæringen som hovedregel skal ledes av en lærer.

Oslo kommune støtter videre i prinsippet utvalgets forslag om krav om en forsvarlig vikarordning. Oslo kommune mener imidlertid at den foreslåtte ordlyden er uheldig, og foreslår en justering av denne. Se vår kommentar til § 15-5.

Fag- og timefordeling

Dagens regelverk åpner for en viss fleksibilitet i fag- og timefordelingen. Utvalget foreslår å videreføre at Kunnskapsdepartementet skal gi forskrift om hvor mange timer med opplæring elever i grunnskolen og den videregående opplæringen skal ha, og hvordan timene skal fordeles mellom trinn og fag. Utvalget foreslår å lovfeste at inntil 10 prosent av timene i hvert fag kan flyttes til andre fag eller brukes til opplæring som er tverrfaglig eller som er særlig egnet for å nå målene i den overordnede delen av læreplanverket.

Oslo kommune støtter en økt fleksibilitet i fag- og timefordelingen.

Fjerne partssammensatte organer i fagopplæringen

Utvalget har foreslått at de partssammensatte organene i fagopplæringen ikke skal være lovbestemte. Dette gjelder samarbeidsrådet for yrkesopplæringen og de faglige rådene for det enkelte yrkesfaglige program.

Oslo kommune støtter ikke denne delen av forslaget. Oslo kommune mener det vil være uheldig dersom disse organene ikke lenger er lovbestemte. Oslo kommune vil vise til at trepartssamarbeidet mellom organisasjonene i arbeidslivet og myndighetene er svært viktig. Den sterke tilliten mellom partene er avgjørende for at systemet fungerer godt. Oslo kommune mener det er helt nødvendig at de råd og utvalg der partssamarbeidet skjer har en tydelig plass i lovverket. Dette er også av stor symbolsk betydning. Dersom utvalgene ikke lenger er lovfestet, vil det kunne bidra til å undergrave partenes eierskap til fagopplæringssystemet.

Fjerne muligheten for at opplæringskontorer kan være part i lærlingskontrakt

Slik Oslo kommune leser utvalgets forslag til ny §§ 8-2 og 8-5, vil det ikke lenger være mulig for lærlinger å inngå lærlingskontrakt med opplæringskontorer. Lærlingen må inngå lærlingskontrakt med enkeltbedrifter. Oslo kommune støtter ikke dette forslaget, da det etter kommunens oppfatning vil være til stor ulempe for lærlingene. Oslo kommune mener opplæringskontorenes rolle bør fremheves og defineres tydeligere i loven.

Klageinstans

Oslo kommune er enig i de endringer som foreslås hva gjelder klageinstans for enkeltvedtak, slik at flere enkeltvedtak skal påklages etter forvaltningslovens hovedregel om kommunal klagenemnd fremfor statlig overprøving av kommunale vedtak.

Oslo kommunes vurdering av de enkelte bestemmelsene i utvalgets forslag

§ 1-1 Formålet med lova og kva lova gjeld

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 1-1 første avsnitt: Vi mener det er riktig å ta inn en bestemmelse om lovens formål ved siden av en bestemmelse om opplæringsens formål. Begge formålsbestemmelsene kan ha betydning for tolkningen av øvrige bestemmelser i loven. Forslaget er en god oppsummering av hva som er lovens formål.

§ 1-1 andre avsnitt: Vi mener også det er riktig at lovens virkeområde videreføres, og å gjøre en forenkling av bestemmelsen. Videre mener vi det er riktig at tilknyttede virksomheter fortsatt er omfattet av loven.

§ 1-2 Formålet med opplæringa

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 1-3 Krav til forsvarleg opplæring

Oslo kommune støtter forslaget. Det gjelder også per i dag et ulovfestet krav til at ytelsene fra virksomhetene skal være forsvarlige. Vi mener det er formålstjenlig at dette fremgår eksplisitt av loven.

§ 1-4 Læreplanverket og utdanningstilbudet

Oslo kommune støtter forslaget.

Det foreslås at inntil 10 % av timene av hvert fag kan brukes til andre fag, eller brukes til opplæring som er tverrfaglig eller særlig egnet for å nå målene i den overordnede delen av læreplanverket. I dagens regelverk er det i forskrift 1-2019 fastsatt at 5 % av timene kan brukes til andre fag.

Oslo kommune vurderer at opplæringslovutvalgets forslag vil gi skoleeier større fleksibilitet til å tilpasse fag- og timefordelingen til lokale forhold.

§ 1-5 Ansvaret for opplæringa

Bestemmelsen er ny, men fastslår etablert praksis. Vi har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 2-1 Det beste for eleven

Oslo kommune støtter forslaget om å ha en generell regel om elevens beste. Oslo kommune mener imidlertid at det bør vurderes om det kan innføres et eget kapittel om barns grunnleggende rettigheter, der også andre av de grunnleggende rettighetene slås fast.

§ 2-2 Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

Oslo kommune støtter forslaget om at elevenes rett til å ytre seg og bli hørt blir regulert i ny opplæringslov. Dette gir en god sammenheng med forpliktelsene i Grunnloven, barnekonvensjonen og til overordnet del av læreplanverket.

Oslo kommune mener det er viktig at det videreføres i ny opplæringslov at elevene skal være aktivt med i opplæringen.

Oslo kommune støtter også forslaget om at det lovfestes en plikt for kommuner og fylkeskommuner til å sørge for at elever med høyt fravær fra opplæringen blir fulgt opp. Dette bør reguleres i tilknytning til elevenes aktivitetsplikt. Vi er positive til at loven åpner for at den enkelte kommune/fylkeskommune selv kan avgjøre hvordan elevene skal følges opp.

Oslo kommune mener det ikke er nødvendig med en lovhjemmel for at skolene kan gi lekser. Mulighet til å gi oppgaver utenfor skoletiden er i dag en del av lærerens metodefrihet, og Oslo kommune ønsker å støtte skolenes og lærernes handlingsrom for å finne gode løsninger for skole- og øvingsarbeid og utvikling av leksepraksiser som fremmer motivasjon og læring. Hvis forslaget fra utvalget vedtas, mener vi at myndighet til å gi lekser bør kunne delegeres fra kommunalt nivå til skolenivået.

Oslo kommune ser det som positivt at elevenes rett til hvile og fritid er fremhevet i bestemmelsen.

§ 2-3 Samarbeid med foreldre

Oslo kommune støtter utvalgets forslag til § 2-3.

§ 2-4 Skoledemokratiet

Oslo kommune er enig i at nye bestemmelser om skoledemokratiet i større grad bør være teknologinøytrale, ta høyde for variasjon i lokale forhold og åpne for medvirkning fra elever og foreldrene knyttet til innretningen av skoledemokratiet.

Oslo kommune er uenig i utvalgets forslag om å ikke videreføre bestemmelsen om organer for brukermedvirkning i skolen, som elevråd, foreldreråd og samarbeidsutvalg. Utvalget foreslår å erstatte dagens krav med en rett til å etablere elevråd for elevene og en plikt for kommunene til å sørge for at elever og foreldre får delta i styringen av skolen og være med å planlegge, gjennomføre og vurdere skolevirksomheten. Utvalget eksemplifiserer her med organisering av skoledemokratiet, fastsetting av skoleregler og arbeid med skolemiljøet.

Oslo kommune er bekymret for at opphevelsen av et formelt krav om å etablere elevråd kan føre til en nedprioritering og dermed svekkelse av elevdemokratiet i skolen. At skolen skal legge til rette for og oppmuntre til at alle elever ytrer seg og deltar i skoledemokratiet, er en mye svakere forpliktelse enn et formelt krav. Det er viktig at alle elever får muligheten til å lære om demokrati gjennom å delta i et demokrati, i tillegg til å medvirke i opplæringen slik det er beskrevet i overordnet del og LK20. Utvalget argumenterer med at et krav til en bestemt organisering kan stå i veien for nytenkning og tilpasning til teknologi. Vi mener at et krav kan formuleres mer overordnet og åpne opp for at skolene, sammen med elevene, kan organisere elevdemokratiet på andre måter enn det som er vanlig praksis i dag.

Det fremgår i liten grad av utredningen hva som skal inngå i plikten for kommunene til å sørge for at elever og foreldre får være med å planlegge, gjennomføre og vurdere skolevirksomheten.

Oslo kommune støtter forslaget om å presisere innholdet i samarbeidet. Kommunen forstår også utvalgets intensjon med at en mer overordnet regulering kan gi større fleksibilitet, som ivaretar variasjon i kommunestørrelser og skolestrukturer. En svakere forpliktelse for kommunene kan imidlertid gi økte forskjeller i elevenes og foreldres muligheter for kollektiv medvirkning og kvaliteten på arbeidet med skoledemokrati. Oslo kommune er usikker på om en overordnet regulering gir økt bevissthet, slik utvalget argumenterer for. Oslo kommune tror det er behov for å beholde tydelige bestemmelser for elevenes og foreldrenes medvirkning i skolen, men kravet kan formuleres mer overordnet enn dagens lovtekst, slik at man åpner opp for nytenkning og tilpasning til teknologi, samt elevers og foreldres medvirkning til hvordan skoledemokratiet skal organiseres.

Oslo kommune støtter ikke at lovpålagte råd og utvalg fjernes fra opplæringsloven.

§ 2-5 Skolereglar

Uvalget foreslår at benevnelsen “ordensreglement” blir erstattet med “skoleregler”, siden skoleregler i større grad omfatter spørsmål som angår skolesamfunnet utover orden og oppførsel. Oslo kommune er enige i at skoleregler er en bedre benevnelse enn ordensreglement, men vi foreslår å bruke benevnelsen «Regler for et trygt skolemiljø».

Oslo kommune støtter forslaget fordi det forutsetter et regelverk som tydeliggjør elevenes rett til medvirkning, noe vi ser på som positivt. Et større eierskap til regelverket kan bidra til at dette får større legitimitet og blir bedre kjent blant elevene. Videre forutsetter forslaget en klargjøring av hvilken myndighet som skal ligge hvor mht. fastsetting av skoleregler. Oslo kommune stiller imidlertid spørsmål ved om det ikke bør fremgå av loven hvilken myndighet som skal ligge hvor, slik at dette ikke er fullstendig opp til kommunene.

Oslo kommune stiller spørsmål ved om det er gunstig at bestemmelsen om den konkrete organiseringen av skoledemokratiet tas ut av loven, se vår merknad til § 2-4. Dersom kravet til formell organisering av elevdemokrati i loven opphører, er kommunen enig i at skolereglene må omhandle organisering av skoledemokratiet.

§ 2-6 Informasjon

Oslo kommune har ingen merknader til bestemmelsen.

§ 3-1 Rett til grunnskoleopplæring

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 3-2 Plikt til grunnskoleopplæring

Bestemmelsen bygger på tidligere § 2-1, men omhandler kun plikt til grunnskoleopplæring. Retten til grunnskoleopplæring fremgår av ny § 3-1.

Det ligger i lovforslaget ingen insentiver overfor foresatte/elever som reiser fra Norge om å varsle kommunen. Oslo kommune bruker betydelige ressurser hvert år på å lete etter elever som ikke møter til grunnskoleopplæringen. I de aller fleste tilfeller viser det seg at eleven har flyttet til utlandet, enten permanent eller for en lengre periode, men inntil elevens oppholdssted er avklart er kommunen pliktig til å behandle forholdet som et mulig brudd på opplæringslova.

I tolkningsuttalelse fra Utdanningsdirektoratet er det presisert at dersom utenlandsoppholdet vil vare i mer enn 3 måneder og foresatte melder fra om utenlandsoppholdet på forhånd, så opphører opplæringsplikten på utreisedato. Oslo kommune mener dette burde innarbeides i ordlyden i § 3-2. Oslo kommune foreslår følgende ordlyd i § 3-2 andre ledd, siste setning:

«Plikta fell bort når barnet har vore utanlands i tre månader, eller på utreisedato ved varsla utanlandsopphald på meir enn tre månader.»

§ 3-3 Innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa

Oslo kommune støtter forslag til ny § 3-3.

Bestemmelsen er kort og presis. Den samler det som gjelder innhold, vurdering og dokumentasjon på et overordnet nivå. Det gir god struktur, lettere tilgjengelighet og presis ordbruk.

Oslo kommune ser det som viktig at setningen om *Rett til individuell vurdering* er tatt inn i lovens ordlyd.

Utvalget har gjort rede for endringene i egne kommentarer. Kommentarene er oppklarende og viser til andre paragrafer som viser at det man savner fra dagens opplæringslov, er ivarettatt.

§ 3-4 Utsatt og tidlig skolestart

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 3-5 Gratis grunnskoleopplæring

Oslo kommune støtter forslaget. Forslaget innebærer en videreføring av gjeldende rett.

§ 3-6 Kva grunnskole eleven skal gå på

Forståelsen av nærscoleprinsippet

Forslaget innebærer i all hovedsak at nærscoleprinsippet slik det fremgår av forarbeidene til § 8-1 hentes inn i selve lovteksten, slik at innholdet i retten til nærscole blir lettere tilgjengelig for profesjonelle brukere og allmenheten. Dette er positivt.

Unntaket fra dette er at kommunen får noe større mulighet til å vektlegge skolens kapasitet, se nedenfor for mer om dette.

Oslo kommune oppfatter at utvalget fremhever at nærscoleprinsippet skal bidra til å bygge lokalsamfunn, sikre at elever får gå på samme skole som andre barn i sitt nabolag og ha en rimelig kort og trygg skolevei. Dette på bekostning av det noe ensidige fokuset på fysisk avstand i ordlyden i dagens § 8-1.

Oslo kommune mener at elevenes nærscole bør fastsettes på grunnlag av en vektning av hensynet til å skape samlede nabolag og hensynet til at barna får en kort og trygg skolevei på den ene side, og hensynet til god utnyttelse av kommunens skoleanlegg på den annen side. Vi mener forslaget ivaretar dette på en god måte.

Oslo kommune støtter derfor utvalgets omformulering og presisering av nærscoleprinsippet i forslaget til ny § 3-6.

Nærscoleprinsippet som rettighetsbestemmelse

Utvalget presiserer at kommunen i henhold til forslaget ikke skal fatte enkeltvedtak om nærscole i de tilfellene elevene får plass på den skolen de hører til etter forskrift om skolekretser. Dette innebærer at elevenes foreldre ikke lenger vil ha rett til å få prøvd en klage på elevenes nærscoletilhørighet for Fylkesmannen.

Videre kan det anføres at dagens ordlyd i § 8-1 gir en mer entydig rettighetsbestemmelse. Hvilken skole som er nærmest er i større grad etterprøvbart enn hvor grensene for nærmiljøet går. I så fall vil utvalgets forslag til § 3-6 være mindre egnet som rettighetsbestemmelse enn dagens opplæringslov § 8-1.

På den annen side har dagens § 8-1 svakheter som en rettighetsbestemmelse i praksis, bl.a. fordi forarbeidene gir loven enn annen betydning enn ordlyden i selve lovbestemmelsen. Kommunens erfaring er at innbyggerne, skoler og andre følgelig ikke har full forståelse for hvilke rettigheter bestemmelsen faktisk gir eleven. Dette trekkes også frem av opplæringslovutvalget. Oslo kommune mener at det økte samsvaret mellom ordlyd og faktisk innhold mer enn veier opp for ev. tap av entydighet og etterprøvbarhet.

På samme måte som opplæringslovutvalget er vi kritiske til at kommunen må ta hensyn til individuelle forhold som søskentilhørighet ved fastsettelse av elevenes nærscoletilhørighet. Dette er et krav i forarbeidene til § 8-1 i opplæringsloven. Oslo kommune opplever det som krevende å vekte individuelle

hensyn opp imot det klare geografiske utgangspunktet i loven og fastsatte inntaksområder/skolekretser. Dagens lov og forarbeider gir lite veiledning i hvordan hensynene skal vektas mot hverandre. Hvis skolen ikke kan imøtekomme foresattes anførsler, kan dette bidra til mistillit mellom skole og foresatte, særlig fordi det er så uklart hva som skal til for at kommunen/skolen skal la individuelle forhold være avgjørende. Dette er et dårlig utgangspunkt for videre samarbeid mellom skole og hjem. Som opplæringslovutvalget poengterer kan ønske om å gå på en annen skole enn den som følger av skolekretsene/inntaksområdene håndteres gjennom søknader om skolebytte, etter at elevenes nærskoletilhørighet er fastsatt.

Forslaget innebærer en plikt for kommunene til å fastsette forskrift om skolekretser. I forbindelse med fastsettelse av forskrift følger det også krav til utredning og medvirkning, jf. forvaltningsloven § 37 og omtale i utvalgets vurdering. Oslo kommune mener grundigere utredning og medvirkning ved fastsettelse av forskrift, og den økte offentlige oppmerksomheten dette sannsynligvis vil medføre, vil bidra til økt kvalitet og samsvar med nærskoлеprinsippet.

Oslo kommune understreker at det samlet i Osloskolen brukes mye tid på arbeidet med å fatte enkeltvedtak om nærskole. Osloskolene fattet over 10 000 slike nærskoлеvedtak i året. Det vil altså innebære en betydelig rasjonalisering om elevenes nærskoletilhørighet følger direkte av forskrift, og det ikke er behov for enkeltvedtak om nærskole.

Oslo kommune er derfor positiv til at kommunen pålegges plikt til å fastsette forskrift skolekretser. Kommunen er positiv til at nærskoletilhørighet skal følge direkte av forskriften, at det normalt ikke skal fattes enkeltvedtak om nærskole og det ikke skal gjøres individuelle vurderinger.

Om forslaget vedtas uten endringer, vil Oslo kommune måtte vedta forskrift om skolekretser. Slik kommunen leser forslaget til ny § 3-6 er de aller fleste inntaksområdene i Oslo i samsvar med lovens krav, slik at disse kan vedtas som forskrift uten omfattende justeringer. Oslo kommune vurderer likevel at det vil være arbeidskrevende å fastsette inntaksområdene som forskrift, grunnet prosedyrereglene nevnt ovenfor.

Forslaget må også ses i sammenheng med forslag til ny bestemmelse om klageinstans, se forslag til ny § 23-1. Forslaget innebærer at klager på vedtak om at elever skal gå på en annen skole enn den de hører til etter forskrift om skolekretser, kan påklages til kommunestyret/særskilte kommunale klagenemnder, ikke til Fylkesmannen.

Kommunens handlingsrom

Forslaget medfører økt handlingsrom for kommunen på flere måter. For det første fremhever forslaget hensynet til samlede nabolag på bekostning av avstand til skolen isolert sett. Videre viser forslaget til § 3-6 til *en grunnskole*, i motsetning til *grunnskolen* i nærmiljøet. Samlet sett gir dette kommunen betydelig større mulighet til å gjøre en helhetlig vurdering av hvilken skole som er mest gunstig for elevene i et gitt område å gå på. En kan også ane muligheter til å se dette i sammenheng med utvikling av offentlig politikk på andre områder, f.eks. innen byutvikling. Det gir også økte muligheter for medvirkning fra innbyggerne, i forbindelse med fastsetting av forskrift og tilhørende avklaring av hva som er de naturlige grensene for nærmiljøet.

Slik § 8-1 i dagens lov er forstått, har kommunen svært begrenset mulighet til å vektlegge skolens kapasitet. Eleven har i dag rett til å gå på den nærmeste skolen, med mindre denne er full. Kommunen kan f.eks. ikke ta hensyn til å fordele elever jevnt mellom skoler for å utnytte skoleanlegg og personalressurser optimalt.

I tillegg til at dette vil muliggjøre bedre ressursøkonomi, vil det være mulig å sikre mer stabile inntaksområder. Med dagens formulering om at elever har rett til å gå på den nærmeste skolen, må kommunen fylle skoler helt opp med de elevene som har en skole som sin nærmeste skole. Dette innebærer at store årskull eller boligbygging i et område tvinger frem endring av inntaksområder eller

overføring av elever ved enkeltvedtak. Med forslaget til ny § 3-6 åpner utvalget for at kommunen i større grad kan legge vekt på å utforme inntaksområder som er robuste mot endringer i elevtallet i inntaksområdet. Dette vil igjen føre til færre endringer av inntaksområdene, større forutsigbarhet for foresatte, og bevaring av samlede nærmiljøer.

Søknad om skolebytte

Oslo kommune ser utvalgets vurdering om at den særskilte hjemmelen for å søke om plass på en annen skole enn nærskolen er overflødig, da dette kan ivaretas av den lokale forskriften. Oslo kommune er imidlertid usikker på om en fjerning av bestemmelsen om søknad om skoleplass utenfor skolekretsen kan gjøre regelverket vanskeligere å forstå for elever og foreldre.

Unntaksbestemmelser i andre deler av forslaget

Disse kommenteres under den enkelte lovbestemmelse. Oslo kommune har ingen generelle kommentarer til disse.

Felles skolekrets med nabokommuner

Oslo kommune er enig i at dobbeltregulering på generelt grunnlag bør unngås. Problemstillingen er ikke aktuell i Oslo kommune, og kommunen har derfor ikke vurdert dette grundig.

Kunngjøring av forskrift i norsk lovtidend

Oslo kommune har ingen innvendinger mot at unntak fra plikt til å kunngjøre forskrift om skolekretser i norsk lovtidend fjernes.

Klageinstans

Ifølge forslag til ny bestemmelse om klageinstans, § 23-1, vil klageinstans for enkeltvedtak om nærskole og skolebytte være bystyret, eller byrådet eller særskilt oppnevnt klagenemnd etter ev. delegasjon, jf. forvaltningsloven § 28. Oslo kommune støtter dette forslaget.

§ 3-7 Straffansvar for brot på opplæringsplikta

Forslaget er en språklig forbedring av nåværende § 2-1, femte ledd. Oslo kommune støtter forslaget til § 3-7.

§ 4-1 Norsk skriftspråk (målform) for elevane i grunnskolen

Overordnet er forslaget til ny paragraf § 4-1 om valg av skriftspråk godt. Forslaget fremstår som en god oppdatering av opplæringsloven.

Kravet til obligatorisk sidemålsundervisning på 9. og 10. trinn er erstattet av formuleringen i første setning om at elevene skal ha opplæring i begge de norske skriftspråkene er i tråd med kompetansemål og undervisvurderingstekstene i det nye læreplanverket (LK20).

Oslo kommune mener det er bra at det fremgår at skriftspråkene er sidestilte gjennom hele opplæringsløpet. Presiseringer av hvem som kan få fritak fra opplæringen er nødvendige og gode.

Utvalget foreslår at verken første eller andre setning i andre avsnitt i dagens § 2-5 videreføres. Dette gjelder den muntlige opplæringen. I eksisterende lov står det opplæringen skal i størst mulig grad ta hensyn til elevenes eget talemål. I utvalgets begrunnelse til ny lovformulering står det: «*Anerkjent at elever, lærere og andre ansatte i skolen kan bruke den dialekten de snakker hjemme, og at det*

uavhengig av denne bestemmelsen ikke er en fare for at personer må legge vekk dialekten sin dersom de flytter til et annet sted i landet. Bruk av ulike dialekter på en skole kan også være en berikelse.»

Oslo kommune mener at inkluderingsperspektivet er viktig i overordnet del i det nye læreplanverket, og foreslår at det også i den nye opplæringsloven presiseres at språket skal være inkluderende.

I dagens § 2-5, fjerde ledd, er det foreldrene som bestemmer ved hvilken skole opplæringen i særskilt målformgruppe skal drives. I utkast til ny lov foreslås det at kommunen skal vedta hvilken skole opplæringen skal foregå ved. Oslo kommune støtter dette. Samtidig er kommunen bekymret for at elevgrupper mindre enn seks elever, ikke vil få opplæring på sidemålet dersom de ønsker opplæring i den målformen som ikke er vedtatt på den skolen de tilhører.

Utvalget foreslår at parallellitetskravet videreføres. Oslo kommune støtter utvalgets uttalelse: «*Utvalget mener at nasjonale veiledende kvalitetskriterier for læremidler kan bidra til økt bevissthet om parallellitetskravet. Videre kan nasjonale statlige tilskuddsordninger, som for eksempel tilskudd til utvikling av digitale læremidler til fagfornyelsen, og kriteriene for innkjøpsstøtte bidra til at flere læremidler foreligger på bokmål og nynorsk til samme tid og til samme pris.*»

§ 4-2 Opplæring i og på samisk i grunnskolen

Oslo kommune vurderer at forslaget om at elever utenfor forvaltningsområdet skal ha rett til opplæring på samisk i to fag dersom minst tre elever krever det, er positiv med tanke på at dette kan bidra til at flere samiskelever kan bli funksjonelt tospråklige. Bestemmelsen vil imidlertid gi økt behov for lærere med rett kompetanse, og dermed økt behov for økonomiske midler. Oslo kommune gjør også oppmerksom på at det er begrenset med lærere med både samiskspråklig og faglig kompetanse. Det kan derfor bli krevende å rekruttere tilstrekkelig kompetent personell.

Oslo kommune er kritiske til formuleringen av 5. avsnitt, tredje setning om at deler av opplæringa skal gjennomføres i et samiskspråklig miljø når det er *nødvendig*. Oslo kommune mener bruken av begrepet *nødvendig* setter en høy terskel for at elever skal ha rett til å få deler av opplæringa i et samiskspråklig miljø. Oslo kommune tror at mange kommuner vil legge lista høyt for å tilby opplæring i samiskspråklig miljø, av hensyn til kommuneøkonomien. Oslo kommune mener at det bør legges større vekt på hensynet til elevens beste og læreplanens krav til sterkere språkmodeller.

Oslo kommunes motforestillinger vil også ha gyldighet for generell samiskopplæring utenfor forvaltningsområdene. Kommunen stiller spørsmål ved om rettigheten til opplæring i samisk er sterk nok forankret i opplæringsloven, sett opp mot *læreplanens nye retningslinjer for opplæring via sterke språkmodeller*. Dette gjelder for både elever som mottar fjernundervisning og elever som får språkopplæring i samisk 1-4 av stedlige lærere.

I begrepet "sterke språkmodeller" ligger det at elevene skal møte samisk i skolen også utenfor de timene de har opplæring i samisk. Hospitering og språkbadsamlinger, som er relativt vanlig for elever som mottar fjernundervisning, kan være innhold i slike modeller (<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/nytt-i-fagene/hva-er-nytt-i-samisk-som-andresprak/>). Det ligger ikke konkrete føringer til grunn for hvordan sterke språkmodeller skal gjennomføres. Her kunne det vært hensiktsmessig med en tydeligere presisering i lov eller forskrift.

- Er det den beste løsningen at hver kommune individuelt skal få avgjøre hva som er tilstrekkelig for at denne føringen skal realiseres og selv bestemme hva som er nødvendig?
- Hvordan sikres kvalitet og et minimum i denne gjennomføringen?
- Kommer dette pålegget godt nok fram i læreplanene til at skoleeiere vil være klar over dette og følge dette opp?

- Er kunnskaper rundt sterke språkmodeller godt nok kjent til at alle som er ansvarlig for samisk opplæring har forutsetninger til å følge dette opp eller bør dette også følges opp/forankres/presiseres i opplæringsloven?

§ 4-3 Opplæring i kvensk og finsk i grunnskolen

Oslo kommune støtter Språkrådets innspill om at opplæringen i kvensk og finsk ikke skal begrenses til Troms og Finnmark, men skal gjelde hele landet. Videre bør dette være en individuell rettighet og ikke være knyttet til at tre elever ønsker dette. Oslo kommune anbefaler også at elever i videregående opplæring skal få rett til opplæring i kvensk/finsk. Kvensk er et utrydningstruet språk, og alle elever i grunnopplæringen som ønsker opplæring i dette, bør få et tilbud uavhengig av bosted og alder. Oslo kommune ser det kan være utfordrende å skaffe kvalifiserte lærere, men Staten kan ta ansvar for å koordinere et fjernundervisningstilbud, jf. Fylkesmannen i Nordlands koordinerende rolle i forhold til opplæring i lule- og sørsamisk.

§ 4-4 Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen

Oslo kommune støtter forslaget om å videreføre retten til opplæring i og på norsk tegnspråk, og at grunnskoleelever med hørselshemming får rett til å velge opplæring i norsk tegnspråk etter læreplanen for norsk tegnspråk, men med ekstra timeressurs. Elevene følger da ordinære læreplaner i alle andre fag.

Oslo kommune er også enig i at kommunen må kunne legge opplæringen til for eksempel et større miljø og en skole. Det er viktig for den enkelte kommune å ha lokalt rom til å organisere denne type opplæring da det for eksempel kan være utfordrende å finne kvalifiserte lærere til denne opplæringen.

Oslo har en modell hvor alle elever samles på en skole; Vetland skole. Skolen mener derfor at de har hatt mulighet å få bygd opp et tospråklig miljø, med døvde ansatte som modeller og hvor elever og ansatte kommuniserer på tegnspråk. Ifølge Vetland skole er opplæringen i og på tegnspråk langt mer enn undervisning av en lærer som kan tegn. Skolen mener at denne modellen har gitt skolen helt andre muligheter til å følge opp de fire fagene tilknyttet tegnspråkopplæringen i fagfornyelsen, enn en ordinær skole har mulighet til.

§ 4-5 Opplæring i punktskrift i grunnskolen

Oslo kommune støtter forslaget om å videreføre retten til opplæring i punktskrift. Oslo kommune støtter også forslaget om å flytte retten til opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler og opplæring i mobilitet til en egen bestemmelse om universell opplæring og individuell tilrettelegging.

Oslo kommune støtter også at kravet om at det ikke lenger skal stilles krav til sakkyndig vurdering før det fattes enkeltvedtak om opplæring i punktskrift, om opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler og om opplæring i mobilitet. Oslo kommune er enig i at kommunen skal utrede saken dersom det er tvil om elevens rettigheter. Dette følger det av den generelle utredningsplikten i forvaltningsloven.

§ 4-6 Særskild språkopplæring i grunnskolen

I gjeldende opplæringslov § 2-8 første ledd heter det at eleven har «*rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkelig dugleik i norsk til å følge den vanlege opplæringa i skolen*». Utvalget foreslår at eleven skal ha rett til særskilt norskopplæring hvis eleven ikke kan følge opplæringa på skolen. Oslo kommune mener at nåværende første ledd er bedre og mer presist enn opplæringslovutvalgets forslag. «Opplæringa på skolen» er for generelt, da særskilt norskopplæring også er en del av opplæringa på skole. Målet med særskilt språkopplæring er at eleven skal delta i den vanlige/ordinære opplæringen.

For å sikre bedre kvalitet i opplæringen mener Oslo kommune at det bør stilles krav om minimum 30 studiepoeng i norsk som andrespråk for undervisning i særskilt norskopplæring. Dette vil være i tråd

med regjeringens integreringsstrategi for 2019-2022 *Integrering gjennom kunnskap*. Regjeringen ønsker å gi barn og unge med innvandrerbakgrunn gode norskkunnskaper, grunnleggende ferdigheter og faglig kompetanse. For å sikre likeverdige utdanningsløp fra barnehage til og med videregående opplæring vil regjeringen øke kompetansen blant ansatte i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Det er stor mangel på lærere med kompetanse i andrespråksdidaktikk – altså hvordan en skal lære bort norsk til elever som ikke har norsk som morsmål.

Oslo kommune mener det bør presiseres om rett til særskilt norskopplæring kun gjelder i norskfaget. Dette framgår ikke av lovtekst eller kommentarene i utredningen.

I det videre lovarbeidet bør man også se på om det eksplisitt bør stå om det er et krav at kommunen/skolen må fatte enkeltvedtak etter kartlegging av norskferdigheter.

§ 4-7 Innføringsopplæring for elever i grunnskolen som har budd kort tid i Noreg

Oslo kommune støtter forslaget om at innføringstilbud skilles ut og får en egen paragraf.

Forslaget innebærer at det fortsatt vil være mulig å fatte vedtak om fritak fra læreplanverket med hjemmel i vedtak etter ny § 4-7. Det kan med fordel presiseres at dette gjelder både fag- og timefordelingen og kompetansemålene for fag. Det fremgår av forarbeidene til dagens lovbestemmelse (Prop 84L (2011-2012)). I dagens bestemmelse kan dette bare gjøres "i den utstrekning dette er nødvendig for å vareta eleven sitt behov. Vedtak etter dette leddet krev samtykkje frå elev eller føresette". Denne presiseringen bør videreføres i ny paragraf. Det er viktig at skolene gjør en individuell vurdering av hvilke avvik den enkelte elev har behov for, og at elev/foresatte samtykker.

For å sikre bedre kvalitet i opplæringen mener Oslo kommune at det bør stilles krav om minimum 30 studiepoeng i norsk som andrespråk for undervisning av elever i innføringstilbud. Dette vil være i tråd med regjeringens integreringsstrategi for 2019-2022 *Integrering gjennom kunnskap*. Regjeringen ønsker å gi barn og unge med innvandrerbakgrunn gode norskkunnskaper, grunnleggende ferdigheter og faglig kompetanse. For å sikre likeverdige utdanningsløp fra barnehage til og med videregående opplæring vil regjeringen øke kompetansen blant ansatte i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Det er stor mangel på lærere med kompetanse i andrespråksdidaktikk – altså hvordan en skal lære bort norsk til elever som ikke har norsk som morsmål.

Det er foreslått en videreføring av maksgrensen på to år. Oslo kommune ser utfordringer særlig knyttet til de eldste elevene i grunnskoleløpet, og da spesielt til de elevene som har behov for alfabetisering ved ankomst. I noen tilfeller ser man at elever må bruke lang tid på alfabetisering, opp mot to år, for så å bli overført til ordinær klasse mot slutten av 10. trinn. I slike tilfeller mener Oslo kommune at det ville vært mer hensiktsmessig å bli værende i innføringstilbudet ut skoleåret.

Oslo kommune mener derfor at § 4-7 kan inneholde en unntaksbestemmelse for denne kategorien elever som muliggjør dette. En uheldig bivirkning av kommunens forslag kan være at skoler forlenger tiden i innføringstilbud i stedet for å vurdere om eleven kan få forsterket eller individuelt tilrettelagt opplæring i ordinær gruppe. Dette bør derfor bemerkes i forarbeidene til loven eller i andre statlige føringer.

§ 5-1 Skyss til og frå skolen for elever i grunnskolen

Forslaget er en videreføring av nåværende § 7-1. Oslo kommune støtter forslaget til § 5-1.

§ 5-2 Reisefølgje for og tilsyn med elever i grunnskolen

Forslaget er en videreføring av nåværende § 7-4. Oslo kommune støtter forslaget til § 5-2.

§ 5-3 Rett til losji og plikt til å la seg innlosjere for elever i grunnskolen

Bestemmelsen er lite relevant for Oslo kommune. Oslo kommune har ingen kommentarer til lovforslaget.

§ 5-4 Leksehjelp

Oslo kommune mener leksehjelp er viktig, men det er også viktig at skoler og lærere gis betydelig handlingsrom for å organisere dette best mulig ut fra lokale behov. Det kan derfor være hensiktsmessig å unngå detaljstyring av leksehjelpen i lovtekst, men ordningen må sikres ressurser.

For øvrig har Oslo kommune ingen bemerkninger til forslaget til ny § 5-4.

§5-5 Skolefritidsordning (SFO)

For å sikre sammenheng mellom skole og SFO (AKS) mener Oslo kommune at det er viktig at skolene og rektor er overordnet ansvarlig. Dermed bør kravet om at rektor er daglig leder når skolefritidsordningen er knyttet til en skole videreføres i ny lov. Videre bør det vurderes om det skal stilles krav om at AKS-leder har høyere pedagogisk utdanning.

Tredje ledd beskriver innholdet i skolefritidsordningen. Kommunene står fritt til å definere innholdet innenfor disse rammene. Oslo kommune er enig i at det er viktig med lokal handlefrihet knyttet til innholdet i skolefritidsordningen, men foreslår at det legges inn en setning i tredje avsnitt om at det skal være god sammenheng mellom innholdet i SFO og skole.

Oslo kommune støtter for øvrig utvalgets øvrige endringer i forslag til ny opplæringslov knyttet til skolefritidsordningen.

§5-6 Overgangen fra barnehage til skole

Oslo kommune støtter forslag til ny § 5-6

§ 6-1 Rett til videregående opplæring

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår at retten til videregående opplæring i hovedsak videreføres, men at det stilles et krav om et visst omfang av grunnskoleopplæring for at en elev kan sies å ha fullført grunnskolen.

Det er i dag for mange elever som har et mangelfullt grunnlag fra grunnskolen når de tas inn til videregående opplæring. Mange av disse opplever ikke mestring i videregående skole og påbegynner flere utdanningsprogram uten å fullføre noen av dem. Kravet om et visst omfang av grunnskoleopplæring, i kombinasjon med rett til ett år ekstra grunnskoleopplæring, er et nødvendig, og forhåpentligvis verdifullt, bidrag til at flere elever kan fullføre og bestå videregående opplæring. Vi viser også til Oslo kommunes uttalelse til *NOU 2019: 25 Med rett til å mestre*.

§ 6-2 Studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram

Oslo kommune støtter forslaget.

Første ledd nevner hvilke to typer utdanningsprogram, studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram, som den videregående opplæring omfatter, mens nåværende § 3-3 sier hva slags type kompetanse opplæringen skal føre til. Denne lille justeringen vil neppe ha praktisk betydning for elevene, men å nevne innholdet heller enn sluttkompetansen er mer naturlig i en bestemmelse som skal beskrive opplæringsordningen.

Utvalget foreslår ellers ingen vesentlige endringer i forhold til dagens § 3-3.

§ 6-3 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår at samfunnets behov for kompetanse og tilgangen på læreplasser skal tillegges stor vekt ved dimensjoneringen av det vidaregåande opplæringstilbudet.

Oslo kommune er enig med utvalget i dette, men det er viktig å nevne at søkernes absolutte rett til ett av tre utdanningsprogram, er en begrensende faktor for fylkeskommunens mulighet til å vektlegge samfunnets behov og læreplassstilgangen, slik utvalget også selv påpeker (side 255).

Søkningen og søkermønsteret (elevenes sammensetning av ønsker på søknaden) vil være sterkt førende for fylkeskommunens handlingsrom. I Oslo er det også en kompliserende og utfordrende faktor at ca. halvparten av læreplassene går til søkere som ikke tilhører Oslo.

§ 6-4 Innhald, vurdering og dokumentasjon i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter forslaget til ny § 6-4.

Forslag til ny § 6-4 er kort og presis. Den samler det som gjelder innhold, vurdering og dokumentasjon på et overordnet nivå. Det gir god struktur, lettere tilgjengelighet og presis ordbruk. Ikke minst er begrepet **individuell vurdering** løftet fram, noe Oslo kommune vurderer som positivt.

§ 6-5 Rett til omval og rett til ekstra opplæringstid i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår at rett til omvalg og ekstra opplæringstid videreføres, men slik at opplæring i og på norsk tegnspråk eller punktskrift i seg selv ikke skal gi rett til utvidet tid.

Oslo kommune er enig med utvalget i denne endringen, da tegnspråkbrukere og punktskriftbrukere vil være ivarettatt i den generelle regelen om rett til opplæring i opptil to år ekstra for elever med "rett til individuelt tilrettelagd opplæring" (spesialundervisning).

Oslo kommune merker seg at utvalget forstår dagens regler slik at avbrutt Vg3 1. november eller senere ikke gir rett til omvalg. Dette er en annen tolkning enn departementet hadde da omvalgsretten ble innført på begynnelsen av 2000-tallet, og som er lagt til grunn for rettsberegningen i fylkenes felles inntakssystem VIGO. Departementet konkluderte den gangen med at avbrutt Vg3 skulle gi ett års påslag på retten. Utvalgets tolkning er i samsvar med det som fylkenes representant (Oslo og Akershus) gikk inn for da omvalgsretten ble innført og skulle implementeres i VIGO, men som departementet altså vurderte annerledes.

§ 6-6 Påbygging til generell studiekompetanse

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår å videreføre retten til påbygging til generell studiekompetanse for dem som har bestått fag- og yrkesopplæring. Denne "påbyggingsretten" synes å ha ført til at flere velger påbygging etter bestått fag-/svenneprøve/3-årig yrkesfaglig skoleløp, framfor å ta påbygging rett etter Vg2. Dette er en positiv utvikling, men muligheten til å ta påbygging rett etter Vg2 bør likevel bestå. Vi merker oss at utvalget ikke foreslår å fjerne denne muligheten.

Oslo kommune legger til grunn at påbyggingsretten omfatter dem som har bestått fag- og yrkesopplæring i 2014 og senere og ikke har tilbakevirkende kraft, selv om "2014 eller senere" er tatt ut av utvalgets lovforslag.

§ 6-7 Gratis vidaregåande opplæring

Oslo kommune støtter forslaget til ny § 6-7. Forslaget er en videreføring av gjeldende rett og innebærer at fylkeskommunen har et visst handlingsrom med tanke på å pålegge elevene å dekke utgifter til nødvendig utstyr.

§ 6-9 Rett til vidaregåande opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår, etter det vi kan se, en videreføring av gjeldende rett, selv om det er noen språklige endringer.

§ 7-1 Norsk skriftspråk (målform) for elevane i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter at det blir åpnet for fritak fra opplæring i ett av skriftspråkene også i vidaregåande opplæring. Samtidig understreker kommunen at for enkelte elever med vedtak om særskilt språkopplæring er opplæringen i sidemål til berikelse. De drar nytte av å bli kjent med andre ord og uttryksmåter, fordi det bidrar til å utvide ordforrådet. Eksplisitt grammatikkundervisning vil også styrke eget skriftlig hovedmål.

§ 7-2 Opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune stiller seg positive til lovforslaget i § 7-2 som vil sikre rett til videre opplæring i samisk for alle elever som har hatt samisk i sin grunnskoleopplæring.

§ 7-3 Opplæring i og på norsk teiknspråk i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter forslaget om å videreføre retten til opplæring ved hjelp av tolk eller til å gå på vidaregåande skoler som har opplæring i og på norsk tegnspråk. Oslo kommune støtter også at kravet om sakkyndig vurdering ikke videreføres. Kommunen må påse gjennom forvaltningsloven at saker er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. I tillegg mener Oslo kommune også at det er gode grunner til å samme regler for elever med rett til opplæring i og på norsk tegnspråk som for elever med rett til opplæring i og på samisk.

§ 7-4 Opplæring i punktskrift i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter at rettighetene etter dagens § 3-10 videreføres. Oslo kommune støtter også at kravet om sakkyndig vurdering før det fattes enkeltvedtak om opplæring i punktskrift ikke videreføres. Ved tvil følger det av den generelle utredningsplikten i forvaltningsloven at fylkeskommunen skal utrede saken.

§ 7-5 Særskilt språkopplæring i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune støtter forslaget. Det nye lovforslaget er en nødvendig oppdatering og i tråd med nye muligheter for morsmålsopplæring og tospråklig opplæring i fag jf. «*Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi morsmålsopplæring, kan opplæringa givast på ein annan måte*».

Oslo kommune legger til grunn at morsmålsopplæring etter en konkret vurdering kan gjennomføres som fjernundervisning etter § 13-3.

§ 7-6 Innføringsopplæring for elever i den vidaregåande opplæringa som har budd kort tid i Noreg

Oslo kommune støtter forslaget.

Generelt om kapittel 8

Opplæringslovutvalget foreslår å fjerne bestemmelsene om partssammensatte organer i fagopplæringen. Det gjelder samarbeidsrådet for yrkesopplæring og de faglige rådene for det enkelte yrkesfaglige utdanningsprogrammet.

Oslo kommune mener det vil være uheldig dersom disse organene ikke lenger er lovfestet. I Norge er trepartssamarbeidet mellom organisasjonene i arbeidslivet og myndighetene svært viktig. Den sterke tillitten partene har til hverandre er avgjørende for at dette systemet fungerer godt. Da er det helt nødvendig at de råd og utvalg der partssamarbeidet skjer, har en tydelig plass i lovverket. For partene i arbeidslivet har dette stor betydning, ikke bare praktisk men også symbolsk. Dersom utvalgene ikke lenger er lovfestet, vil det bidra til å undergrave partenes eierskap til fagopplæringssystemet. Dette eierskapet er Oslo kommune helt avhengig av for at fagopplæringen skal ha den nødvendige tilliten i arbeidslivet.

§ 8-1 Verkeområdet for kapittelet

I lovforslaget benyttes begrepet «lærling» om alle som får vidaregåande opplæring i bedrift. Oslo kommune mener det er uheldig og bidrar til å skape forvirring.

I fagopplæringssystemet finnes det ulike opplæringsordninger. Lærlingordningen og praksiskandidatordningen er de to vanligste, men dessuten finnes lærekandidater, praksisbrevkandidater og «fagbrev på jobb»-kandidater. Opplæringsens innhold, varighet og sluttkompetanse er ikke den samme for alle kandidattypen. Tilskuddet som lærebedriftene mottar er også ulikt.

Dersom alle som følger de ulike opplæringsordningene kalles «lærlinger» vil det skape forvirring med tanke på hvilken ordning de følger.

Det er krevende for lærebedriftene å skille mellom de ulike ordningene, og det vil bli enda vanskeligere å skille dersom alle under opplæring skal kalles «lærlinger».

Oslo kommune mener dagens begreper om de ulike ordningene og de ulike kandidatene fortsatt bør brukes i ny opplæringslov, da det vil tydeliggjøre forskjellen mellom ordningene.

§ 8-2 Inngåing og endring av kontrakt om opplæring

I forslaget er det ikke hjemmel for at opplæringskontorer kan godkjennes som lærebedrifter. Forslaget til § 8-2 medfører derfor at lærlingen ikke kan inngå lærlingkontrakt med opplæringskontorer. Utvalget forutsetter at lærlingen i stedet kan inngå kontrakt med flere lærebedrifter. Oslo kommune mener dette vil være svært krevende for lærlingene. Oslo kommune mener lærlingene bør ha mulighet til å inngå lærekontrakt med opplæringskontorer. Se mer om dette i kommentar til § 8-5.

Gitt at opplæringskontorer fortsatt vil kunne godkjennes som lærebedrifter, har Oslo kommune ingen merknader mot forslag til ny § 8-2.

§ 8-3 Heving og oppseiing av kontrakt om opplæring

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 8-4 Lærlingane sine rettar og plikter som arbeidstakarar. Tilhøvet til arbeidsmiljøloven.

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 8-5 Godkjenning av lærebedrifter

Det er bare lærebedrifter som nevnes i paragrafen. Opplæringskontorene spiller en svært viktig rolle, og Oslo kommune mener at deres rolle bør lovfestes. I tillegg bør yrkesopplæringsnemnda fortsatt ha lov hjemmel for å delegerer myndighet til å godkjenne lærebedrifter til fylkeskommunen.

Frittstående lærebedrifter tegner 20% av lærekontraktene i Oslo. Opplæringskontorene tegner 80% av kontraktene. Opplæringskontorene spiller dermed en svært viktig rolle.

Et opplæringskontor kan ha over hundre medlemsbedrifter og flere hundre lærlinger. For fylkeskommunen er det svært krevende å følge opp kvaliteten på kontorenes arbeid dersom reglene for deres virksomhet ikke lenger er lovfestet.

Opplæringsloven bør gi tydelige retningslinjer for opplæringskontorenes ansvar når det gjelder:

- Ansvarsfordelingen mellom kontoret og medlemsbedriftene for opplæring av lærlingene.
- Opplæringskontorenes ansvar for oppfølging av avvik i gjennomføring av opplæring i medlemsbedriftene.
- Opplæringskontorenes ansvar for å skaffe ny læreplass til lærlinger som mister plassen.
- Opplæringskontorenes ansvar for å sikre kvalitet på opplæringen og rapportere til fylkeskommunene.

Lovforslaget fjerner muligheten til at yrkesopplæringsnemnda kan delegerer den faglige vurderingen i forbindelse med godkjenningen av lærebedrifter til fylkeskommunen. Dette vil få svært uheldige konsekvenser. I Oslo har det de siste årene blitt godkjent ca. 200 nye bedrifter hvert år. Dersom alle disse skal vurderes faglig av nemnda, vil det bli svært ressurskrevende for medlemmene der. Når nemndas vurdering ikke gis avgjørende betydning, virker det uhensiktsmessig å pålegge den et stort antall vurderinger. Det er ingen faglige utfordringer med delegeringsfullmakt til fylkeskommunen – nemnda lager selv kriterier for hvordan dette arbeidet skal gjøres.

I stedet for å fjerne opplæringskontorene fra lovteksten, mener Oslo kommune at deres rolle bør få større plass gjennom tydeligere retningslinjer for virksomheten.

§ 8-6 Krav til lærebedrifter

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 8-7 Rekruttering av lærebedrifter og formidling til læreplass

Paragrafens første ledd om fylkeskommunens mål er langt på vei i samsvar med det som er dagens praksis. Oslo kommune støtter denne formuleringen.

Paragrafens andre ledd om å formidle lærlinger til bedrifter det er inngått avtaler med, lar seg ikke gjennomføre. Fylkeskommunen har ingen mulighet til å inngå annet enn intensjonsavtaler. Bedriftene bestemmer selv hvor mange og hvem de vil tilby lærekontrakt. Fylkeskommunen får i henhold til lovforslaget ansvar for å skaffe læreplasser med sikte på å gi alle kvalifiserte søkere læreplass. Oslo er arbeidsmarked for lærlinger fra hele landet. Dermed blir lovforslaget ikke mulig å gjennomføre slik det er formulert.

I Oslo begrenses fylkeskommunens muligheter til å gjøre avtaler med bedriftene sterkt av at bedriftene like gjerne kan gjøre avtaler med andre fylker om de samme læreplassene. Oslo kommune forsøkte på slutten av 90-tallet å etablere et system for intensjonsavtale om læreplasser. Dette var ikke vellykket og resulterte i svært få plasser.

I Oslo får alle godkjente lærebedrifter tilgang til alle søkere, med mindre bedriften reserverer seg. Dette er en ordning som gjør at de fleste lærebedrifter får søkere til læreplasser i fag bedriften er godkjent i.

I praksis vil fylkeskommunene i større eller mindre grad måtte opprette tilbud om Vg3 fagopplæring i skole i de tilfellene det ikke lar seg gjøre å finne læreplass til alle kvalifiserte søkere. Det bør komme fram i lovteksten.

Dersom lovforslaget blir stående, mener Oslo kommune at vil det være uheldig fordi det gir et inntrykk av at fylkeskommunene har mulighet til avtale læreplasser for søkerne på forhånd.

§ 8-8 Tilskot til lærebedrifter

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 8-9 Oppfølging av lærebedrifter

Utvalget foreslår at yrkesopplæringsnemndas vurdering skal «vege tungt» i den faglige vurderinga av om godkjenningen til en lærebedrift skal trekkes tilbake. I dagens lov brukes begrepet «avgjørende betydning» og lovforslaget betyr dermed en klar endring av myndigheten til nemnda.

Oslo kommune mener det er uheldig om lovteksten endres på dette punktet. Det vil bidra til at yrkesopplæringsnemndas innflytelse reduseres, det vil kunne minske interessen for å delta i nemndas arbeid og vil bidra til redusert tillit til fagopplæringssystemet blant partene i arbeidslivet.

§ 8-10 Lærebedriftene sitt ansvar for opplæringa

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 8-11 Krav til internkontroll i lærebedrifter

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 9-1 Skyss til og frå skolen for elevar i vidaregåande opplæring

Forslaget er en videreføring av nåværende § 7-2. Oslo kommune støtter forslaget til § 9-1.

§ 9-2 Reisefølgje for og tilsyn med elevar i den vidaregåande opplæringa

Forslaget er en videreføring av nåværende § 7-4. Oslo kommune støtter forslaget til § 9-2.

§ 9-3 Hjelp med å skaffe bustad for elevar i den vidaregåande opplæringa

Oslo kommune vurderer at dette ikke har relevans i Oslo. Oslo kommune har derfor ingen merknader til lovforslaget.

§ 9-4 Oppfølgingsteneste for ungdom som ikkje er i vidaregåande opplæring eller arbeid

Oslo kommune støtter forslaget om å videreføre fylkeskommunenes plikt til ha en oppfølgingstjeneste i opplæringsloven, da oppfølgingstjenesten er viktig i arbeidet for å hindre frafall i vidaregåande

opplæring. Oslo kommune mener at det ville være naturlig å utvide målgruppen fra 21 år til å omfatte personer opp til 25 år, i likhet med ungdomsretten til videregående opplæring. En utvidelse av målgruppen vil føre til økte utgifter for fylkeskommunen. Hvis målgruppen utvides, må fylkeskommunen derfor bli tilførte økte midler.

§ 10-1 Universell opplæring

Forslaget innebærer i all hovedsak en videreføring av dagens bestemmelse i opplæringsloven § 1-3 Tilpasset opplæring, men begrepet «tilpasset opplæring» forelås erstattet med begrepet «universell opplæring».

Begrunnelsen for endringen er at begrepet «universell opplæring» tydeliggjør og signaliserer at skolen skal gi en opplæring som retter seg mot alle elever. Med «universell opplæring» menes en faglig, metodisk og sosial tilpasning av opplæringen slik at elevene får realisert sitt potensial i så stor utstrekning som mulig innenfor fellesskapet, og med minst mulig behov for egne ordninger for enkelt elever. Det innebærer blant annet at skolen må jobbe aktivt for å få med alle elevene i klassen, både sosialt og faglig, og ha strategier for å få alle elever med. Skolen må ta høyde for at elevene har forskjellige evner, forutsetninger og behov.

Forslaget innebærer at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for en så god «universell opplæring» at behovet for individuell tilrettelegging reduseres.

Oslo kommune støtter forslaget om at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for en opplæring som retter seg mot alle elever, og som faglig, metodisk og sosialt skal sørge for at flest mulig elever får realisert sitt potensial innenfor de sentrale retningslinjene for innholdet og organiseringen av grunn- og videregående opplæring.

Oslo kommune er imidlertid usikker på om dagens begrep om tilpasset opplæring bør byttes med «universell opplæring». Kommunen er bekymret for om begrepet universell opplæring gir en forventning om en form for standardisering av undervisning der behovene til den enkelte elev forsvinner. Oslo kommune stiller derfor spørsmål ved om begrepet tilpasset opplæring bør beholdes på bekostning av innføring av begrepet universell opplæring. Kommunen vil vise til at begrepet tilpasset opplæring nå er godt innarbeidet og kjent. En endring av begrepsbruken kan føre til en oppfatning om at den enkelte elev har mindre krav på tilpasning innenfor den ordinære opplæringen enn i dag. Dette er, slik Oslo kommune oppfatter det, ikke utvalgets intensjon. Slik Oslo kommune leser utredningen, vil antakelig en endring av innholdet i bestemmelsen ivareta formålet bedre enn en endring av begrepet.

Dersom begrepet «universell opplæring» skal benyttes videre, mener Oslo kommune at forslaget må tydeliggjøre og presisere hva som ligger i «universell opplæring», og hvilke virkemidler kommunen og fylkeskommunen må ta i bruk for å oppnå målet om å sørge for at opplæringen skal være tilfredsstillende for flest mulig.

NOU 2019:23 kapittel 10 Universell opplæring og individuell opplæring inneholder en vurdering av forholdet mellom universell opplæring og elevenes rett til fysisk tilrettelegging og et trygt og godt skolemiljø 31.3.3, samt Norges folkerettslige forpliktelser om inkluderende opplæring 31.2.2. Oslo kommune foreslår at de avklaringene som er gjort i NOU 2019:23 tas inn i ny opplæringslov.

Oslo kommune kan ikke se at det er gjort en tilsvarende vurdering av forholdet mellom universell opplæring og særskilt språkopplæring, opplæring i og på tegnspråk og punktskriftopplæring.

Oslo kommune vil også derfor foreslå at departementet i det videre arbeidet med ny opplæringslov gjøre en presisering av forholdet mellom universell opplæring, individuell tilrettelagt opplæring og særskilt språkopplæring.

§ 10-2 Plikt til å sikre tilfredsstillende utbytte av opplæringa (aktivitetsplikt)

Forslaget er i hovedsak en videreføring og sammenstilling av innholdet i dagens lov §§ 1-3, 1-4, 5-4 første avsnitt andre og tredje setning.

Forslaget inneholder plikter som er ledd i et handlingsforløp som går ut på at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at:

1. lærerne følger med på og vurderer elevenes utbytte av opplæringen
2. lærerne melder fra til rektor når en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
3. skolen følger opp ved å vurdere og iverksette tiltak innenfor den universelle opplæringen (forsterket innsats) før eleven eventuelt henvises til PP-tjenesten eller får vedtak om fysisk tilrettelegging eller vedtak om personlig assistanse

Oslo kommune støtter forslaget som inneholder plikter som er ledd i et handlingsforløp som går ut på at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for lærerne følger med på og vurderer elevenes utbytte av opplæringen, lærerne melder fra til rektor når en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen, og at skolen følger opp ved å vurdere og iverksette tiltak innenfor den universelle opplæringen før eleven henvises til PP-tjenesten eller får vedtak om fysisk tilrettelegging eller vedtak om personlig assistanse.

Oslo kommune er imidlertid av den oppfatning at begrepet «forsterket innsats» bør tydeliggjøres og presiseres i forslaget.

Videre bør det presiseres at når skolen skal vurdere om tiltakene gir eleven bedre utbytte av opplæringen, skal skolen vurdere lærerens kompetanse, undervisningsmetoder, læremidler, organiseringsformer og andre innsatser som er avgjørende for elevens utbytte av opplæringen.

§ 10-3 Individuelt tilrettelagd opplæring

Forslaget viderefører dagens lov § 5-1, første ledd. Imidlertid er dagens «spesialundervisning» erstattet med begrepet «individuell tilrettelagt opplæring».

Det følger av forslaget at elever har rett til individuelt tilrettelagt opplæring dersom utbytte av den universelle opplæringen ikke er tilfredsstillende.

Spørsmålet om opplæringen er tilfredsstillende beror på en konkret faglig-pedagogisk vurdering av elevenes utbytte av opplæringen.

Det framgår av forslaget at PP-tjenesten skal foreta en konkret faglig-pedagogisk vurdering av elevens utbytte av opplæringen i en sakkyndig vurdering.

Oslo kommune støtter forslaget om at «spesialundervisning» erstattes med «individuell tilrettelagt opplæring». Begrepet «individuell tilrettelagt opplæring» presiserer at opplæringen skal tilrettelegges individuelt, i stedet for at opplæringen skal være spesiell.

Imidlertid er det behov for å presisere hva som ligger i vurderingskriteriet «tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen».

Oslo kommune er av den oppfatning at lovteksten burde presisere at retten til individuelt tilrettelagt opplæring gjelder elever som på grunn av faglige og sosiale vansker ikke kan følge fag- og timefordelingen i fagene, og/eller kompetansemålene i fagene, og som har behov for alternativ organisering av opplæringen over lengre tid.

Oslo kommune registrerer at dagens bestemmelse om rett til bruk av og opplæring i alternativ og supplerende kommunikasjon i opplæringsloven §§ 2-16 og 3-13. Utvalget begrunner dette med at alle dobbeltreguleringer bør fjernes. Se side 379 i NOU 2019:23, avsnitt 31.5.10. Utvalget mener at retten til ASK blir ivarettatt i bestemmelsene om rett til universell opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring.

Det følger av dagens lovverk at det ikke skal fattes eget vedtak om rett til ASK, men at dette skal ivarettas gjennom vedtak om spesialundervisning etter § 5-1 eller etter § 9 A-7 om tilrettelegging av arbeidsplassen, som kan omfatte fysisk tilrettelegging for ASK.

Etter Oslo kommune vurdering ivarettas elever med behov for ASK i forslag til ny opplæringslov.

§ 10-4 Vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

Forslaget viderefører deler av dagens §§ 5-3, 5-4 og 5-5.

Oslo kommune støtter forslaget om at det skal innhentes en sakkyndig vurdering før tilrettelagt individuell opplæring iverksettes. Kravet om at pedagogisk-psykologisk tjeneste skal ta stilling til om eleven trenger slik opplæring, sikrer en faglig vurdering av avgjørelsen. Oslo kommune vil komme tilbake til våre synspunkter på hvilke kriterier som bør ligge til grunn for avgjørelsen under § 10-5 *Kva den sakkyndige vurderinga skal innehalde*.

Oslo kommune støtter kravet om at eleven eller foresatte både skal samtykke til å innhente en sakkyndig vurdering, og til at det fattes vedtak om slik opplæring når sakkyndig vurdering foreligger.

Kravet om samtykke fra elev og foresatte forutsetter at de har tilstrekkelig informasjon om hva tilrettelagt individuell opplæring innebærer, og hvilke konsekvenser slik opplæring kan medføre for det videre utdanningsløpet. Oslo kommune foreslår derfor at skolenes informasjonsplikt nedfelles i bestemmelsene i § 10-4.

Oslo kommune støtter forslaget om at tilbudet om individuelt tilrettelagt opplæring skal utarbeides i samarbeid med eleven og foresatte. Imidlertid er det en usikkerhet om hvordan denne bestemmelsen skal praktiseres. Oslo kommune er enig at eleven og foresatte skal tas med på råd om hvordan tilbudet om individuelt tilrettelagt opplæring skal utforme, og at det skal legges stor vekt på deres synspunkter. Imidlertid må det ligge til det pedagogiske skjønn å vurdere arbeidsmetoder, læremidler og progresjon.

NOU 2019: 23 presiserer at elever som er fylt 15 år selv skal samtykke til sakkyndig vurdering og iverksetting av individuelt tilrettelagt opplæring. Det er bra med denne presiseringen som er en lovfesting av gjeldende rett. Imidlertid har kommunene og fylkeskommunene behov for en avklaring av hvordan dette skal håndteres, sett i lys av foresattes omsorgsrett til eleven er fylt 18 år.

§ 10-5 Kva den sakkyndige vurderinga skal innehalde

Bestemmelsen viderefører delvis av dagens § 5-3, og fastsetter et minimum av hva den sakkyndige vurderingen fra den pedagogiske – psykologiske tjenesten skal inneholde av opplysninger og vurderinger.

Etter bestemmelsen skal PP-tjenesten blant annet alltid utrede hvilke tiltak som kan gi eleven tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen. Så skal PP-tjenesten utrede hvorfor eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen. Deretter skal PP-tjenesten hva som er realistiske opplæringsmål for eleven, og hvilke tiltak som kan gi eleven et tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen.

Oslo kommune støtter forslaget delvis forslaget, men er av den oppfatning at følgende skal være minimum til hva en sakkyndig vurdering skal ta stilling til og vurdere:

- elevens utbytte av den universelle opplæringen
- hvorfor eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen
- hvilke tiltak som kan gi eleven tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen
- om eleven har behov for individuelt tilrettelagt opplæring, og hvorfor eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen
- innholdet, omfanget og organiseringen av individuell tilrettelagt opplæring, og om eleven har behov for kompetanse utover det som er stilt til undervisningspersonell i skolen.

Oslo kommune er av den oppfatning at vurderingen av hva som er realistiske opplæringsmål for eleven må ligge til lærerens pedagogiske skjønn å avgjøre, og ikke bør inngå i et minstekrav om hva en sakkyndig vurdering skal inneholde.

Oslo kommune er også av den oppfatning at den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til spørsmålet om hvorfor eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av universell opplæring, og hvilke tiltak innenfor den universelle opplæringen som kan gi eleven tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen. Slike vurderinger ligger til PP-tjenestens ansvar for å hjelpe til med kompetanseutvikling, organisasjonsutvikling og tilrettelegging av opplæringen for elevene.

I tillegg er Oslo kommune av den oppfatning at PP-tjenesten i sakkyndig vurdering skal vurdere og ta stilling til om eleven kan eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den universelle opplæringen.

Videre bør sakkyndig vurdering skal ta stilling til innholdet, organisering og omfang av individuelt tilrettelagt opplæring, og kompetanse for å gi individuell tilrettelagt opplæring.

§ 10-6 Krav om kompetanse for å gi individuelt tilrettelagt opplæring

I første ledd slås det fast at den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, skal oppfylle kompetansekravene for å bli tilsett i lærerstillinger, og kravene om relevant kompetanse i fagene det skal undervises i.

Etter andre avsnitt kan det gjøres unntak fra hovedregelen i første avsnitt. Ifølge bestemmelsen kan det gjøres unntak både fra kravene som gjelder for å kunne ansettes i lærerstilling, og fra kravene om at en lærer må ha kompetanse i faget han eller hun skal undervise i. Det er et vilkår at unntaket vil gi eleven bedre individuelt tilrettelagt opplæring. Ett annet vilkår er at den som skal gi individuell tilpasset opplæring skal ha universitets- eller høyskoleutdanning av et visst omfang og på et visst faglig nivå.

Oslo kommune støtter forslaget om at det stilles krav til pedagogisk kompetanse til den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, og at unntak fra denne hovedregelen er at andre med universitets- eller høyskoleutdanning kan gi individuelt tilrettelagt opplæring.

Denne bestemmelsen er avgjørende for å bedre kvaliteten i den opplæringen som skal gis til barn og unge med særskilte behov.

Bestemmelsen vil medføre stor økning i behov for kvalifisert personell i skolen, og økte utgifter for kommuner og fylkeskommuner. Oslo kommune er derfor av den oppfatning at kommuner og fylkeskommuner må tilføres økte ressurser for å innfri intensjonen i bestemmelsen.

§ 10-7 Individuell opplæringsplan

Bestemmelsen er en videreføring av dagens lov § 5-5. Den individuelle opplæringsplanen skal ta utgangspunkt i overordnet del av læreplanverket og læreplanen i de ulike fagene så langt det passer. Den individuelle opplæringsplanen må samordnes med planen for klassen slik at den individuelt tilrettelagte opplæringen ses i sammenheng med den opplæringen eleven får totalt.

En individuell opplæringsplan skal bygge på det som er fastsatt i enkeltvedtaket om individuelt tilrettelagt opplæring, og skal være et arbeidsverktøy for lærerne.

Den individuelle opplæringsplanen trenger ikke nødvendigvis å være et omfattende dokument. Hensikten med planen er å utvikle kortfattede og praktiske planer til hjelp i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen.

Den individuelle opplæringsplanen kan ikke fastsette noe som ikke er innenfor rammene av enkeltvedtaket om individuelt tilrettelagt opplæring.

Oslo kommune støtter bestemmelse om at skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan for elever med individuelt tilrettelagt opplæring.

Oslo kommune støtter også presiseringene i NOU 2019: 23 om at individuell opplæringsplan er et arbeidsverktøy for lærerne som ikke trenger å være et omfattende dokument, og at hensikten med planen er å utvikle kortfattede og praktiske planer til hjelp i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen.

Som følge av ovennevnte presiseringen inneholder bestemmelsen ikke at eleven eller foresatte har krav på å få oversendt den individuelle opplæringsplanen.

Oslo kommune mener det bør fremgå av lovbestemmelsen at skolen skal høre eleven når skolen utarbeider nye individuelle opplæringsmål, og at skolen skal legge stor vekt på elevens synspunkter.

§ 10-8 Arleg evaluering av eleven sitt utbytte av den individuelt tilrettelagde opplæringa

Bestemmelsen er en videreføring av dagens lov § 5-5 som slår fast at skolen hvert år skal gi en oversikt over hvilken opplæring eleven har fått og i tillegg gi en vurdering av elevens utvikling. Elevens utvikling skal vurderes ut fra målene som er satt i elevens individuelle opplæringsplan.

I tillegg til den årlige evalueringen har elevene rett til individuell vurdering, det vil si både underveisvurdering og sluttvurdering.

Oslo kommune støtter forslaget om at skolen skal hvert år skal gi en oversikt over hvilken opplæring eleven har fått, og i tillegg gi en vurdering av elevens utvikling.

§ 10-9 Personleg assistanse

Bestemmelsen er en delvis videreføring av dagens lov § 5-1. Med personlig assistanse menes praktisk hjelp og bistand fra en person (assistent) som kan følge med og hjelpe eleven i skolehverdagen. Assistansen kan variere både i omfang og oppgaver, og kan for eksempel være hjelp i forbindelse med av- og påkledning, måltider, medisiner, toalettbesøk, sosiale aktiviteter i friminutter, forflytning, bæring av sekk og hjelp til å følge med i opplæringen. Personlig assistanse kan gis av personer som ikke er ansatt i lærerstilling. En elev kan i tillegg ha rett til personlig assistanse etter helse- og omsorgstjenesteloven.

De vanlige saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven skal følges når det fattes vedtak om personlig assistanse. Det stilles ikke krav om at det skal foreligge en sakkyndig utredning fra PP-tjenesten før kommunen eller fylkeskommunen skal fatte vedtak om personlig assistanse. Siden saken ifølge forvaltningsloven skal være «så godt opplyst som mulig før vedtak treffes», vil det i noen tilfeller være nødvendig med en vurdering fra PP-tjenesten eller andre sakkyndige.

Oslo kommune støtter forslaget om at elever som har behov for personlig assistanse får en egen rett til slik hjelp, og at behov for personlig assistanse ikke inngår i rett til individuelt tilrettelagt opplæring.

Oslo kommune er av den oppfatning at et skille mellom personlig assistanse og individuelt tilrettelagt opplæring, kan bidra til større fokus på elevens opplæring.

Oslo kommune støtter også forslaget om at det ikke stilles krav til en sakkyndig vurdering før kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om personlig assistanse, og at andre sakkyndige kan bidra til «å opplyse» grunnlaget for å gi slik hjelp.

§ 10-10 Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel

Bestemmelsen er en delvis videreføring av dagens lov § 5-1. Bestemmelsen innebærer at elever som har behov for tilrettelegging av arbeidsplassen eller klasserommet for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen, har rett til slik opplæring. Slik opplæring kan blant annet omfatte tekniske hjelpemidler, inventar, teknisk utstyr og programvarer og nødvendig hjelp for at eleven skal kunne bruke utstyret.

Kommunen og fylkeskommunen har ansvaret for å stille til rådighet de hjelpemidlene og det utstyret for at eleven får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det må skilles mellom pedagogiske hjelpemidler som kommunen og fylkeskommunen har ansvaret for, og tekniske hjelpemidler som NAV Hjelpemiddelsentralen kan ha ansvaret for. Kommunen og fylkeskommunen vil uansett ha et restansvar når noe ikke blir dekket av NAV og hjelpemiddelet er nødvendig for at eleven skal få tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Oslo kommune støtter forslaget om en egen rett til fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler til elever som har behov for det for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Etter Oslo kommunes oppfatning kan en slik presisering kunne bidra til å flytte fokus fra elevens vansker/funksjonsnedsettelse til kommunens og fylkeskommunens plikt til å tilrettelegge arbeidsplass og klasse, samt stille til rådighet nødvendige tekniske hjelpemidler eleven har behov for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Oslo kommune støtter også at forslaget ikke krever at det skal foreligge en sakkyndig vurdering før kommunen og fylkeskommunen fatter vedtak om slik tilpasning.

§ 10-11 Opplæring i bruk av tekniske hjelpemiddel og i mobilitet

Kriterium for å ha rett til opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler og opplæring i mobilitet er at eleven er blind eller sterkt svaksynt. Om eleven har behov for opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler og opplæring i mobilitet, må vurderes ut fra både medisinskfaglig og skolefaglig kunnskap og erfaring. Dessuten har det betydning hva eleven og foresatte mener, og elevens beste skal være et grunnleggende hensyn.

Skolens område skal i denne sammenheng tolkes i vid forstand. Med «aktiviteter i regi av skolen» menes det at aktivitetene må ha en sammenheng med skolens virksomhet.

Elever med vedtak etter § 10-11 kan samtidig ha rett til opplæring i punktskrift etter §§ 4-5 og 7-4.

Oslo kommune støtter forslaget om en egen rett til opplæring i bruk av tekniske hjelpemidler og i mobilitet og at denne retten omtales i kapittel 10 Universell opplæring og individuell tilrettelegging.

Videre støtter Oslo kommune forslaget om at det ikke stilles krav om sakkyndig vurdering før kommunen og fylkeskommunen fatter vedtak om slik opplæring.

Oslo kommune støtter forslaget om at kommunen og fylkeskommunen skal legges barnets beste til grunn for slik opplæring, og at det skal legges vekt på synspunktene fra eleven og foresatte.

§ 10-12 Pedagogisk-psykologisk teneste

Forslaget erstatter dagens lov § 5-6.

Første ledd er en videreføring av dagens § 5-6. Kravet om at det skal være en egen tjeneste, vil si at kommunen og fylkeskommunen ikke kan basere seg bare på å kjøpe tjenester utenfra.

Kravene til den sakkyndige vurderingen slik de er fastsatt i § 10-5, betyr at loven stiller krav til kvaliteten på det arbeidet den pedagogiske-psykologiske tjenesten (PP-tjenesten) har ansvaret for å få gjort. Indirekte stiller dette også krav til hvordan tjenesten er organisert.

Selv om PP-tjenesten organisatorisk og økonomisk hører inn under kommunen, vil ikke det si at kommunen eller fylkeskommunen kan instruere PP-tjenesten i dens konklusjoner. Tjenesten har plikt til å sørge for at de sakkyndige vurderingene blir tatt på et best mulig faglig grunnlag.

Andre ledd fører delvis videre det som i dag følger av § 5-6 andre avsnitt første setning. PP-tjenesten skal samarbeide med skolene og hjelpe til med tilrettelegging av opplæringen for alle elever, ikke bare elever med særskilte behov.

Bestemmelsen innebærer blant annet at PP-tjenesten skal hjelpe skolene i det forebyggende arbeidet slik at skolene kan komme i forkant av eventuelle problemer.

Tredje ledd første setning viderefører dagens lov § 5-6 andre ledd andre setning. Etter lovforslaget kreves sakkyndig vurdering bare før det fattes vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring etter § 10-3 og om ekstra opplæringstid etter § 6-5.

Tredje ledd andre setning erstatter dagens lov § 5-6 andre ledd tredje setning. Forskriftskompetansen er avgrenset til at departementet kan gi forskrift om at den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal utarbeide sakkyndige vurderinger i andre tilfeller enn de som er nevnte i loven. Departementet har følgelig ikke hjemmel for å gi forskrift om krav til kompetansen i og organiseringen av PP-tjenesten.

Oslo kommune støtter forslaget om at det bare skal kreves sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring etter § 10-3 og om ekstra opplæringstid etter § 6-5.

Oslo kommune støtter også forslaget om at PP-tjenesten skal samarbeide med skolene og hjelpe til med tilrettelegging av opplæringen for alle elever, ikke bare elever med særskilt behov. Det vil si at PP-tjenesten skal hjelpe skolene i det forebyggende arbeidet.

En slik innretting av PP-tjenestens arbeid vil understøtte intensjonen om at flere elever får tilfredsstillende utbytte av universell opplæring.

Generelt om kapittel 11

Oslo kommune støtter utvalgets vurdering om at det bør være høy terskel for å gjøre omfattende endringer av reglene om psykososialt skolemiljø i ny opplæringslov. Dette begrunnes med at reglene har virket i kort tid og at det er lagt ned et betydelig arbeid med å implementere dagens regelverk. Oslo kommune er derfor positiv til at reglene for elevenes skolemiljø i hovedsak viderefører dagens kapittel 9A, men at det foretas noen justeringer og språklige endringer, på bakgrunn av nyere kunnskapsgrunnlag og evalueringen av kapittel 9A.

Utvalget foreslår at noen bestemmelser tas ut fra kapittelet om elevenes skolemiljø og føres inn i andre kapitler i loven:

- Oslo kommune støtter at det tas inn en generell bestemmelse i ny opplæringslov om elevens rett til å bli hørt og hensynet til elevens beste. Oslo kommune mener likevel at dette er så viktig at det bør presiseres i forbindelse med aktivitetsplikten og håndhevingsordningen. Oslo kommune støtter derfor ikke at reglene for høring av elevene og elevens beste fjernes fra § 11-4 (Aktivitetsplikten) og § 11-6 (Håndhevingsordningen).
- Oslo kommune støtter at regelen om elevenes deltakelse i skolens arbeid med skolemiljøet ikke blir videreført i kapittelet om elevenes skolemiljø (tidligere § 9A-8), under forutsetning at elevenes rett til å delta i skoledemokratiet blir ivaretatt på en hensiktsmessig måte i § 2-4.
- Oslo kommune støtter at regler om skolens informasjonsplikt, og elevers og foreldres rett til å uttale seg gjennom ulike rådsorganer fjernes fra kapittel om elevenes skolemiljø (tidligere § 9A-9). Dette forutsetter at elevenes og foreldrenes kollektive medvirkning blir ivaretatt på en hensiktsmessig måte i § 2-4, der skolemiljø er et eksempel i lovteksten.

§ 11-1 Verkeområdet for kapittelet

Oslo kommune støtter forslaget. Forslaget innebærer en videreføring av at virkeområdet for kapittelet om skolemiljøet til elevene omfatter skolen, leksehjelpordningen og skolefritidsordningen.

§ 11-2 Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Oslo kommune støtter forslaget, men har et forslag til en utvidelse av bestemmelsen. Forslaget innebærer at retten til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring blir videreført i ny opplæringslov. Oslo kommune foreslår imidlertid at det i bestemmelsen tas inn at elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring «og å høre til i et fellesskap».

§ 11-3 Nulltoleranse og forebyggjande arbeid

Oslo kommune støtter forslaget.

Oslo kommune støtter at nulltoleransen for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering videreføres, men at det formuleres som et krav om at skolen ikke skal godta krenkelser. Mange skoler opplever dagens lovtekst om nulltoleranse som utfordrende. Dette er et visjonsarbeid, som ikke innebærer at skolen må gripe inn i alle krenkelser der og da. Vi støtter derfor forslaget om at nulltoleranse-begrepet ikke brukes i lovteksten, kun i overskriften.

Oslo kommune er positive til at kravet om kontinuerlig forebyggende arbeid videreføres, men at dette kravet ikke knyttes til krav til system eller internkontroll. Dette forutsetter at det blir gjort en særlovsgjennomgang hvor hensikten er at internkontrollbestemmelsen i kommuneloven skal erstatte internkontrollbestemmelsene i de ulike særlovene.

Oslo kommune støtter forslaget om at det er kommunen og fylkeskommunen som er overordnet ansvarlig for det forebyggende arbeidet, og ikke rektor. Dette er i tråd med hovedregelen om at det er kommunen/fylkeskommunen som har det juridiske, økonomiske og administrative ansvaret for elevene. Et annet argument er at statlige myndigheter kan gi pålegg om retting til kommunen, men ikke til rektor. Oslo kommune mener det likevel er viktig å presisere at rektor/skolen må ta ansvar for det forebyggende arbeidet, som må skje på den enkelte skole ut fra lokale behov og forutsetninger.

§ 11-4 Plikt til å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt)

Oslo kommune støtter forslaget. Det er hensiktsmessig at det ikke kreves en høyere terskel før det må lages en aktivitetsplan. Dette ivaretar elevens rettssikkerhet og hindrer at elevens subjektive opplevelse blir bagatellisert.

§ 11-5 Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjar en elev

Oslo kommune støtter ikke forslaget om at rektor kan unnlate å varsle kommunen/fylkeskommunen dersom varselet er åpenbart grunnløst. Oslo kommune mener det kan skape en risiko for at færre saker varsles til kommunen/fylkeskommunen, og at rektor selv vurderer hvert varsel og hvordan det skal håndteres før skoleeier varsles. Dette kan ta tid og være kostbart for elevene, i og med at skolemiljøsaker er spesielt tidssensitive. På den andre siden ser vi at lærere lett kan føle seg rettsløse når det varsles til kommunen/fylkeskommunen om at de mistenkes for å ha krenket en elev uten at rektor har undersøkt saken nærmere. Oslo kommune mener likevel hensynet til elevene må gå foran i disse sakene, og at det ikke bør tas inn noe forbehold i loven.

§ 11-6 Fylkesmannen si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker

Oslo kommune støtter forslaget. Det er en god prioritering av Fylkesmannens tid og ressurser at den ikke alltid skal vurdere alle delpliktene. Dette kan hindre lang saksbehandlingstid og sørge for at Fylkesmannen fokuserer på de aktuelle problemstillingene for skolen og eleven, som igjen sikrer at eleven blir hjulpet i den situasjonen eleven er i. På samme måte mener Oslo kommune det er hensiktsmessig at det innføres en terskel for når fylkesmannen skal vedta hva skolen skal gjøre i skolemiljøsakene.

Oslo kommune støtter forslaget om at setningen "Fylkesmannen skal avgjøre om aktivitetsplikten er oppfylt" etterfølges av "for å bidra til at eleven får det trygt og godt på skolen". Det er fint med en slik tilføyelse i lovteksten som tydeliggjør at formålet med Fylkesmannens vurderinger er å hjelpe eleven fremover.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at i de tilfeller der aktivitetsplikten ikke er oppfylt, er hovedregelen at Fylkesmannen pålegger kommunen/fylkeskommunen om å rette forholdene, men overlater til kommunen/fylkeskommunen å finne egnede tiltak. Dersom det er grunn til å tro at kommunen/fylkeskommunen ikke vil oppfylle pålegget eller hvis saken kan bli unødvendig forsinket, kan Fylkesmannen vedta hva skolen skal gjøre.

§ 11-7 Det fysiske miljøet

Oslo kommune støtter forslaget. Det dekker de viktigste punktene når det gjelder fysisk læringsmiljø.

§ 11-8 Tvangsmulkt

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 11-9 Straffansvar for brot på reglane om skolemiljø

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 11-10 Bevisbør i erstatningssaker om psykososialt skolemiljø

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 12-1 Tiltak overfor elevene for å holde ro og orden og avverge skade

Oslo kommunes samlede inntrykk er at det i den praktiske skolehverdagen kan herske stor usikkerhet om grensene for bruk av fysisk inngripen overfor elevene. Oslo kommunes oppfatning er at en del ansatte og ledere i skoleverket ønsker tydeligere retningslinjer knyttet til dette.

Det kan argumenteres for nødvergeretten i tilstrekkelig grad regulerer bruk av fysisk makt i skolen, men på den annen side er det tvilsomt om elever, foresatte og skolefolk har en tydelig forståelse av nyansene i nødvergeretten. Det er derfor tvilsomt om nødvergeretten er førende for praksis i skolen. Nødvergeretten er et komplisert juridisk spørsmål. Det vil derfor kreve omfattende kompetanseheving å sikre tilstrekkelig kjennskap til nødvergeretten.

Oslo kommune ser derfor at det kan være gode grunner for å regulere skolenes mulighet til å gripe inn fysisk ovenfor elever i opplæringsloven, for å sette grenser for hvordan skolene kan gripe inn fysisk og fastsette plikter som da påligger skolene. Dette kan styrke elevens rettsikkerhet og kan tvinge frem økt bevisstgjøring og kompetanseheving knyttet til bruk og forebygging av fysisk inngripen i skolen.

Slik Oslo kommune leser forslaget til § 12-1, er det kommunens oppfatning at dette temaet må utredes ytterligere. Forslaget slik det fremstår, er ikke tilstrekkelig gjennomarbeidet. Dette er et tema der det er særlig viktig å hente inn erfaringsbasert kunnskap fra barn og unge ved en eventuell lovfesting.

Oslo kommune er ikke enig i formuleringen om at ansatte kan gripe inn fysisk mot elever for å holde ro og orden dersom det er nødvendig for å unngå mer inngripende tiltak. Oslo kommune vil vise til erfaringsbasert kunnskap fra barn og unge som viser at bruk av tvang er svært ødeleggende. Bruk av makt og tvang må derfor begrenses så mye som mulig. Oslo kommune er bekymret for at bestemmelsen slik den er formulert kan bidra til å legitimere fysisk inngripen ovenfor elever, og dermed føre mer utstrakt bruk av makt og tvang enn det er i dag.

Oslo kommune ser det som positivt at det lovfestes at skolen skal arbeide forebyggende mot skade og fare og sørge for trygghet med minst mulig inngripende tiltak. Oslo kommune savner imidlertid en vurdering av forslaget opp mot barn og unges rett til beskyttelse mot alle former for vold, jf. barnekonvensjonen artikkel 19.

Kommunen ser det også som positivt at det innføres et dokumentasjonskrav der tvang og makt er benyttet. Oslo kommune mener likevel at det må utredes bedre hvordan elevens synspunkter skal innarbeides i denne dokumentasjonen.

§ 12-2 Bortvisning

Oslo kommune vil bemerke at bortvisning som virkemiddel i skolen, står i direkte motstrid til barn og unges rett til utdanning, ved at retten for en kortere periode settes til side. Utvalgets forslag innebærer i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett.

I lovforslaget kommer det frem at elevene kan bortvises etter flere eller grove brudd på skolereglene. Her brukes ordet «grove brudd» i stedet for «alvorlige brudd» som brukes i nåværende lovtekst. Videre brukes ordet «skolereglene» i stedet for «skolens ordensreglement». Slik Oslo kommune forstår forslaget er dette kun en endring i ordlyden, og det innebærer liten realitetsendring.

Videre står det at det er rektor selv som vedtar bortvisningen fra opplæringen. I nåværende 9A-11 står det presisert at rektor skal vedta bortvisning etter å ha rådført seg med elevens lærer. Kravet om å rådføre seg med læreren er tatt bort i ny lovtekst. Vi antar at dette likevel vil bli gjort i praksis, for å få saken så godt opplyst som mulig. Oslo kommune kan ikke se god grunn til å fjerne kravet om rådføring med elevens lærer fra ordlyden.

Oslo kommune savner en nærmere problematisering av bortvisning sett opp mot elevenes rett til utdanning. Videre savner kommunen en vurdering opp mot barnets beste i de situasjonene der bortvisning kan være aktuelt. Oslo kommune vil understreke at bortvisning i seg selv er et paradoks, da behovet for en slik sanksjon for elever er et symptom på at det forebyggende arbeidet ikke har lyktes. Mange barn og unge er i sårbare situasjoner, noe de også tar med seg inn i skolemiljøet. For en elev som er i en sårbar situasjon, kan en bortvisning fra skolen virke mot sin hensikt. Samtidig ser kommunen som skoleeier behovet for skolene å ha et handlingsrom der en elev bryter skolereglene alvorlig eller flere ganger. Oslo kommune ønsker likevel at temaet utredes nærmere i det videre lovarbeidet, særlig sett i lys av oppsummert kunnskap fra barn og unge.

§ 12-3 Skolebytte

Oslo kommune støtter i all hovedsak forslaget, som innebærer en videreføring av dagens lov med enkelte endringer.

Nåværende 9A-12 har et eget ledd om elever i videregående. I nytt lovforslag kommer det tydeligere frem at det er de samme regler som gjelder for flytting av elever enten de går på grunn- eller videregående skole og skiller altså ikke mellom disse i egne ledd i paragrafen. Dette gjør det nye lovforslaget mer oversiktlig.

Nåværende 9A-12 presiserer i egen setning at grunner for pålagt skolebytte kan være at eleven mobber en eller flere medelever. Et slikt eksempel er ikke tatt inn i forslaget til ny lovtekst.

I nåværende § 9A-12 står det at: «Før det blir gjort vedtak om skolebytte, skal den som gjør vedtak, rådføre seg med rektor og lærarane til eleven og sørge for at eleven blir høyrd.

Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i vurderingane etter første og andre ledd i saksbehandlinga».

Disse kravene er ikke presisert i den nye forslaget. Dette kan være uheldig ut fra opplysningshensyn, selv om disse pliktene følger av andre bestemmelser i lovforslaget, samt forvaltningslovens regler om utredningsplikt.

§ 12-4 Forbud mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 13-1 Skolerute og lengda på skoleåret

Forslaget til ny § 13-1 innebærer ingen realitetsendringer. Oslo kommune har ingen innvendinger mot forslaget.

§ 13-2 Inndeling av elever i klassar og grupper

Oslo kommune viser til flere stortingsmeldinger med tilhørende innstillinger som oppfordrer skoleeier/skolene til å iverksette tiltak for å gi bedre tilpasset opplæring for elever som trenger ekstra utfordringer i ett eller flere fag, herunder elever med høyt læringspotensial og elever med spesielle talenter i ett eller flere fag. Nåværende § 8-2 har stått i veien for dette.

Vi registrerer også at det nye forslaget kan koples til eksisterende forskriftsbestemmelse § 1-15 som gir elever på ungdomstrinnet som mulighet til å ta fag fra videregående opplæring. I Oslo skolen er dette tilbudet organisert ved at 7 videregående skoler har fått oppdraget og alle ungdomsskoler er fordelt på disse. Disse elevene får da sin opplæring gjennom hele skoleåret i egne klasser. Ca. 300 elever har de siste årene benyttet seg av tilbudet, men stadig færre elever velger å avslutte et fag før 10. trinn da eksamensordningen, jf. forskriften § 3-25, innebærer at elever i ordningen kan få flere grunnskoleeksamener enn elever i ordinært løp. Vi har påpekt dette til departementet i flere henvendelser, men ikke fått svar.

Oslo kommune viser for øvrig til at det nasjonale forsøket med talentsentre som Oslo deltar i, innebærer at elevene organiseres etter faglig nivå i enkelte fag gjennom hele skoleåret. Per i dag er 25 %-regelen på individnivå eneste virkemiddel skolene kan ta i bruk for at eleven skal kunne oppnå bedre læringsutbytte.

Dersom lovforslaget blir vedtatt, vil Oslo kommune anbefale at departementet gir nærmere føringer i eget rundskriv som tydeliggjør skolenes handlingsrom og erstatter nåværende veileder "Organisering av elevene", utgitt av Kunnskapsdepartementet, sist oppdatert 17.10.2017.

§ 13-3 Gjennomføring av opplæringa med tekniske hjelpemiddel utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning)

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at det skal være tillatt å gjennomføre opplæringen uten at læreren er fysisk til stede sammen med eleven som får opplæring, dersom læreren og eleven kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemidler. Fjernundervisning kan være et godt pedagogisk virkemiddel for mange elever. Det er imidlertid viktig at det er kommunen som vurderer hvilke muligheter som finnes for å legge til rette, og hvilke kriterier som skal legges til grunn. Individuelle rettigheter til slik undervisning kan føre til betydelige ressursbehov for kommuner/skoler.

Oslo kommune imøteser nasjonale føringer for eventuelle fellesløsninger på dette området, ikke minst for å sikre personvern og datasikkerhet.

§ 13-4 Opplæringspråk og hovudmål på kvar skole

Oslo kommune støtter forslaget om at det nå skal fremgå eksplisitt av loven at norsk og samisk er opplæringspråk.

Oslo kommune støtter forslaget om at det skal være mulig å gi en skole tidsavgrenset fritak fra kravet til opplæringspråk.

Oslo kommune støtter forslaget om at kommunene ikke lenger må gjennomføre en rådgivende folkeavstemning ved endring av målform.

Oslo kommune gjennomfører forsøk ved Bjørnholt skole med engelsk som undervisningsspråk i andre fag enn norsk. Forsøket evalueres av UiO ved institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS).

I tillegg har Oslo kommune fått innvilget forsøk med IB på grunnskolenivå (1. -11 skoleår) etter IBs læreplaner ved to skoler. Forsøket startet skoleåret 2016-2017 og varer ut skoleåret 2021-2022, og skal evalueres.

Oslo kommune anmoder Kunnskapsdepartementet om å vurdere å forskriftsfeste muligheten for å tilby IB både i grunnskolen og videregående i kommunen/fylkeskommunen med bakgrunn i følgende:

1. Oslo kommune er en internasjonal by, og ønsker derfor å gi et mangfoldig grunnskoetilbud ved å tilby IB på permanent basis. Et internasjonalt skoletilbud i offentlig regi vil gi alle elever et opplæringsalternativ som vil gi dem et godt grunnlag for videre skolegang, studier og arbeid på en internasjonal arena. Samtidig kan etablering av et internasjonalt skoletilbud være et sentralt næringspolitisk virkemiddel for å tiltrekke utenlandsk nøkkelkompetanse til institusjoner og bedrifter i Osloregionen.

Friskolene har konkurransefortrinn overfor offentlige skoler ved at de kan tilby IB på grunnskolenivå. Dessuten har ikke alle foreldre råd til å sende barna sine på friskoler da de ikke har bedrifter som betaler skolepenger, f.eks. ansatte på universiteter, helsesektoren m.m. Derfor kan dette tiltaket gi mulighet til å få opplæring i et internasjonalt skoletilbud til bredere lag av befolkningen.

Det er fra Utdanningsdirektoratet satt klare krav til evaluering av forsøket med tanke på å kunne gi et godt grunnlag for et eventuelt lov- og forskriftsarbeid.

2. Likeledes har Utdanningsdirektoratet/Kunnskapsdepartementet i brev til oss om forsøket på Bjørnholt skole med tospråklig opplæring på ungdomstrinnet, at det var en forutsetning for innvilgelse av forsøket at et høyskole- universitetsmiljø evaluerte tilbudet med tanke på å forskriftsfeste slik opplæring.

§ 13-5 Læremiddel

Digitale læremidler er svært ulike tradisjonelle analoge læremidler på mange områder og bør derfor omtales særskilt.

Bruk av digitale læringsmidler til å lagre og gjøre vurderinger (læringsanalyse) innebærer behandling av personopplysninger. Personopplysningsloven setter da en rekke forpliktelser for skoleeier før et digitalt læremiddel kan tas i bruk. Disse forpliktelsene må revurderes hver gang læremidlet endrer seg. Dette er et krevende arbeid som det er behov for nasjonale retningslinjer innenfor. Oslo kommune er fornøyd med at utvalget foreslår at det nedsettes et offentlig utvalg for å vurdere bruken av digital læringsanalyse i skolen.

Opplæringsloven gir elevene rettigheter til individuelt tilpasset opplæring. Nasjonale strategiplaner har også høye ambisjoner om at valg av læremidler skal gjøres nærmest mulig den enkelte elev basert på et bredt utvalg av digitale læremidler. Utvalget beskriver også dette prinsippet i avnitt 32.4.3: *«Utvalget er enig i at valg av læremidler er en del av det profesjonelle ansvaret til den enkelte lærer eller profesjonsfelleskapet på den enkelte skole.»* Oslo kommune er enige i disse prinsippene, men vi ser at dette er vanskelig å realisere for digitale læremidler innenfor rammen av lov om offentlige anskaffelser. Oslo kommune mener at produktområdet verken er egnet for tradisjonell rammeavtale eller dynamisk innkjøpsordning, da det er umulig å både sikre lærernes pedagogiske valgfrihet og gi leverandørene forutsigbarhet på volum. Standardisering av læreverk vil også være uheldig, spesielt i store kommuner med store demografiske forskjeller. Oslo kommune mener derfor at det er behov for en tilpassing av regelverket slik at rammebetingelsene for anskaffelser kan stimulere til å nå disse målene og ikke være til hinder, slik vi opplever dagens regelverk. Oslo kommune tenker at dette for eksempel kan realiseres ved at digitale læremidler til utdanningssektoren får en særbehandling i lov om offentlige anskaffelser eller opplæringsloven.

§ 13-6 Bibliotek

Oslo kommune mener at forslaget samlet sett svekker skolebibliotekenes stilling i skolene. Oslo kommune mener forslaget i for stor grad åpner for at kommunen kan bruke folkebibliotekene som substitutt for spesialiserte skolebibliotek, og dermed for at skolebibliotekene kan nedprioriteres. Vi mener dette vil ha negativ innvirkning på elevens læring.

Det er særlig følgende endringer Oslo kommune mener vil svekke skolebibliotekenes stilling i skolene:

- Endring av lovbestemmelsens tittel fra *Skolebibliotek* til *Bibliotek*.
- Endring fra at skolebiblioteket skal være *«særskilt tilrettelagt for skolene»*, jf. dagens forskrift § 21-1, til at biblioteket skal være *«tilrettelagt for bruk i opplæringa»*, jf. utvalgets forslag.
- I dagens forskrift § 21-1 står det at skolebibliotekene skal brukes aktivt i opplæringen på skolen. Dette er ikke videreført i utvalgets forslag til ny § 13-6.
- Endring av bestemmelsen slik at den ikke lenger er formulert som en rett for elevene

Oslo kommune foreslår derfor en alternativ formulering av bestemmelsen:

13-6. Skolebibliotek

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevene har tilgang til et skolebibliotek. Skolebiblioteket skal være en integrert del av skolens pedagogiske arbeid.

Videre mener Oslo kommune at det bør stilles flere spesifikke krav til skolebibliotekene:

- Skolebiblioteket skal være et læringscenter for elevene. Skolebiblioteket skal tilby et variert tilfang av informasjon og litteratur både i fagene og som grunnlag for tilpasset opplæring/universell opplæring.
- Skolebiblioteket bør være åpent og bemannet i skoletiden.
- Skolebiblioteket bør være bemannet med en skolebibliotekar med en bibliotekfaglig og pedagogisk utdanning.
- Rektor er ansvarlig for et velfungerende skolebiblioteket ved at det har en oppdatert samling, er bemannet og at det er en integrert del av skolens opplæringsvirksomhet.

Skolebibliotekene har et mandat som skiller det fra andre bibliotek. Skolebibliotek med kvalifiserte skolebibliotekarer er avgjørende for å gi elevene god leseopplæring og leseglede. Oslo kommune mener derfor det er avgjørende at begrepet *skolebibliotek* ikke forkastes til fordel for *bibliotek* i utkastet til ny opplæringslov. Biblioteket og skolebiblioteket har forskjellige oppdrag. Skolebibliotekets oppdrag er tilpasset læreplanen og elevenes behov, mens biblioteket skal betjene hele befolkningen og sitter dermed ikke på spisskompetansen som skolebibliotekaren har. Skolebibliotekaren skal veilede elever til å finne tilpasset litteratur, men også veilede elever i informasjonssøk og kildekritikk. Samtidig skal skolebiblioteket være en integrert del av det pedagogiske arbeidet.

Skolebiblioteket skal være et sted å lære og et sted og være. I tillegg er skolebiblioteket en annerledes arena hvor elevene kan finne ro og trygghet i en ellers hektisk og travel skolehverdag. Det psykososiale aspektet ved et velfungerende skolebibliotek må derfor vektlegges.

I Bibliotekplanen 2020 – 2023, *Rom for demokrati og dannelse*, som Kultur- og Kunnskapsdepartementet offentliggjorde i høst, peker man på viktigheten av gode skolebibliotek. Det blir da merkelig å ta vekk begrepet skolebibliotek i Opplæringsloven. Bibliotekplanen utdyper skolebibliotekets kjerneoppgaver; å bidra til å gi elevene leseferdigheter og leseglede, gi dem innblikk i kildekritikk og informasjonssøk. I de nye opplæringsloven reduseres bibliotekets oppgave til at det skal være tilgjengelig i skoletiden og ha relevant litteratur. Det er viktig at Opplæringsloven speiler det Kunnskapsdepartementet har skrevet i Bibliotekplanen. Dette også for at ikke skoleeierne skal nedprioritere skolebibliotekene og satse på at kommunen/bibliotekene tar alt ansvar når det gjelder bibliotektilbudet til elevene.

Den nye læreplanen, LK20, vektlegger leseferdigheter, dybdelæring, elevaktive læringsformer og tverrfaglige tema. Her er gode skolebibliotek med kvalifiserte skolebibliotekarer en verdifull ressurs.

§ 13-7 Opplæring om livssyn og fritak fra aktiviteter i opplæringa på grunn av livssyn

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om å videreføre retten til fritak fra aktiviteter som med rimelig grunn kan oppleves som utøving av en annen religion eller tilslutning til et annet livssyn, eller som de på samme grunnlag opplever som støtende eller krenkende.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at retten til fritak fra aktiviteter også skal omfatte elever i videregående opplæring av samme årsaker som i grunnskolen.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om en presisering av at forbudet mot forkynnelse gjelder i all opplæring, ikke kun eksplisitt knyttet til KRLE-faget slik det er i nåværende lovverk.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at det skal presiseres at opplæringen om kristendom, andre religioner, livssyn og etikk skal presenteres på en objektiv, kritisk og pluralistisk måte uavhengig av hvilket fag opplæringen gis i, og ikke knyttet eksplisitt til KRLE-faget slik det gjør i nåværende lovverk.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om at målene i KRLE-faget ikke lovfestes i opplæringsloven slik det gjør i dag ref. § 2-4., men defineres i læreplanen for faget.

§ 14-1 Rådgiving om utdannings- og yrkesval

Oslo kommune støtter forslaget om å videreføre plikten for kommuner og fylkeskommuner til å gi nødvendig rådgiving om utdannings- og yrkesvalg til eleven på 8.-10. trinn og i videregående opplæring. Oslo kommune støtter også forslaget om at kommunen skal ha plikt til å gi elevene på barnetrinnet rådgiving om valg av fag på 8.-10. trinn.

Videre støtter Oslo kommune forslaget om å innføre en plikt for fylkeskommunen til å sørge for at læringer skal ha tilgang til rådgiving om utdannings- og yrkesvalg. Denne retten bør også gjelde lære kandidater og praksisbrevkandidater, og det bør være tilbud om stedlig rådgiving i den delen av fylket hvor lærebedriften er lokalisert. Oslo kommune forutsetter at fylkeskommunene blir kompensert for de ekstra utgiftene som dette innebærer.

§ 14-2 Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Rådgiving om sosiale og personlige forhold på hver skole og rådgiving fra andre enn elevens lærer

Oslo kommune støtter forslaget om at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for god tilgang til nødvendig rådgiving om sosiale og personlige forhold på hver skole. Oslo kommune støtter også forslaget om at elevene skal kunne få råd fra andre enn lærerne sine. Dette forutsetter at andre tjenester også medvirker i denne rådgivningen.

Rekkevidden av rådgiving om sosiale og personlige forhold

Av gjeldende regelverk er kommunens plikt til å gi rådgiving på skolen begrenset til sosial-pedagogiske forhold. Det vil si at rådgiverne på skolen skal gi råd om forhold som er skolerelatert. Utvalget foreslår at kommunen får plikt til å gi rådgiving på skolen, også om sosiale og personlige forhold som ikke er relatert til skolen.

Dette medfører en stor utvidelse av type forhold elevene skal få rådgiving om på skolen, blant annet spørsmål av helsemessig karakter. Dette stiller krav til kompetansen som rådgiverne på skolen har. For å innfri plikten må kommunen enten sikre at skolens egne rådgivere har en langt bredere kompetanse og større kapasitet enn i dag og at andre kommunale tjenester i langt større grad enn i dag trekkes inn skolen for å ivareta rådgivningsplikten. Dette forutsetter økt behov for samordning på tvers av kommunale tjenester og vil være kostbart.

Oslo kommune understreker at skolen ikke kan erstatte rådgiving fra andre kompetente instanser. Det er derfor viktig at en slik styrking av skolerådgivningens rolle ikke går på bekostning av andre tjenestetilbydere. Eksempelvis er Oslo kommune opptatt av at skolehelsetjenestens rolle ikke svekkes.

Lov og forskrift

Utvalget foreslår at sentrale elementer flyttes fra forskriften til loven, og slår fast at det er mindre grunn til å beholde forskriftshjemmelen. Utvalget foreslår likevel at forskriftshjemmelen videreføres, men oppfordrer Kunnskapsdepartementet til å vurdere om det er nødvendig med mer detaljerte regler om det som nå foreslås i loven. Oslo kommune vil påpeke at en rekke viktige bestemmelser i forskrift til opplæringsloven kapittel 22 *Retten til nødvendig rådgiving*, ikke er flyttet til ny opplæringslov. Vi ser behov for å videreføre disse i forskrift. Som utvalget påpeker, ble forskriftsbestemmelsene innført blant

annet fordi OECD mente at elevenes rett til rådgivning var vag og uklar. Oslo kommune foreslår at det går tydelig frem i forskriften at utdannings- og yrkesrådgivning skal være en prosess og et samarbeid mellom ulike personer og instanser på skolen. Videre at skolene skal arbeide systematisk og planmessig med rådgivningen.

§ 15-1 Leiling

Oslo kommune støtter delvis forslaget. Det er ikke nødvendig å ha med en setning om at «*Rektoren kan leie fleire skolar dersom han eller ho kan ta del i den daglege verksemda på kvar skole og arbeide med utviklinga av verksemda*». Denne muligheten begrenses ikke av resten av paragrafen.

Det er positivt at *administrativt forsvarlig* har kommet inn i loven, da dette er oppgaver det tidligere har vært for lite fokus på.

§ 15-2. Krav om kompetanse for å bli tilsett som lærar

Oslo kommune støtter forslaget.

Det er positivt at det presiseres at kandidaten skal tilfredsstille kompetansekravene ved tilsetting, da det tidligere har vært et juridisk problem å tilsette siste års lærerstudenter.

§ 15-3. Krav om relevant kompetanse i undervisningsfaget

Forslaget støttes delvis. Vi støtter at krav til kompetanse tydeliggjøres som kommunens ansvar. Det er også bra at krav til kompetanse foreslås innført som en overgangsordning og tas ut av loven.

Oslo kommune er usikre på hvorfor det ikke lenger er presisert at kompetansekravene ikke gjelder tilsetting på vilkår og mener dette burde vært videreført i ny lov.

KS har spilt inn at kompetansekravene i forskriften er for detaljerte og at det må være opp til skoleeier å vurdere hva som er relevant kompetanse. Oslo kommune støtter dette, og ber om forskriften forenkles hvis siste setning i loven blir stående.

§ 15-4. Kven som kan ha fagleg ansvar for opplæringa

Forslaget støttes delvis. Oslo kommune foreslår at forslaget endres til:

«Berre lærarar kan ha det faglege ansvaret for opplæringa. Det faglege ansvaret inneber å førebu og følge opp opplæringa. Anna personale kan hjelpe til i opplæringa.»

Oslo kommune ser det ikke som hensiktsmessig å lovfeste at lærer skal være sammen med elevene. Utvalget viser til at kommunen kan bli økonomisk motivert til å gjennomføre «lærerløse timer», men også at det kan være gode grunner til å gjennomføre opplæringen selv om lærer ikke er til stede. Det foregår en teknologisk utvikling som vil åpne for nå uante undervisningsmetoder. Eksempelene utvalget oppgir der det kan være fornuftig å fravike kravet i lovforslaget er på langt nær uttømmende. Å knytte det faglige ansvaret for planlegging til det å være sammen med elevene er ikke hensiktsmessig, vil hindre didaktisk utvikling og bør fjernes.

For øvrig er det fornuftig å tydeliggjøre at lærer har ansvaret for forberedelser og oppfølging av undervisningen.

Utvalgets forslag kan medføre økte kostnader for kommunen, men det er vanskelig å forutsi de økonomiske konsekvensene av forslaget.

§ 15-5 Krav om forsvarleg vikarordning

Oslo kommune støtter forslaget delvis. Det ligger utenfor kommunens kontroll å utdanne lærere, da dette er et statlig ansvar. Kommunen må til enhver tid forholde seg til den arbeidskraften den har tilgjengelig, og Oslo kommune mener en lovfesting av en plikt for kommunen til å sørge for god tilgang på lærere, ikke samsvarer godt med at ansvaret for utdanning av lærere ligger hos staten. Dersom det skal lovfestes en regel for forsvarlig vikarordning, bør denne formuleres slik:

«Kommunar og fylkeskommunar skal sørge for at skolane har en forsvarlig vikarordning til å oppfylle kravet i § 15-4 ved vanleg og venta fråvær.»

Utvalgets forslag kan medføre økte kostnader for kommunen, men det er vanskelig å forutsi de økonomiske konsekvensene av forslaget.

§ 15-6 Krav til kompetanse i verksemda

Oslo kommune har ingen merknader til forslaget.

§ 15-7 Politiattest og forbod mot tilsetjing

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 16-1 Plikt til å opplyse sosialtenesta og helse- og omsorgstenesta

Forslaget støttes. Forslaget innebærer at opplysningsplikten utvides til å omfatte helse- og omsorgstjenesten. Videre vil personkretsen som er underlagt opplysningsplikt, utvides. Dette innebærer at kommunen må sørge for at relevant personell får kunnskap omplikten og hva den innebærer, noe som antakelig vil medføre noe ressursbruk og behov for økt kompetanse i skolenes personale. Oslo kommune mener de foreslåtte endringene likevel har gode grunner for seg.

§ 16-2 Plikt til å opplyse barnevernet

Forslaget støttes. I gjeldende lovtekst er det «tilsette i skolen» som har en slik plikt. Ordlyden foreslås endret til å gjelde «alle som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven». Dette kan innebære en utvidelse av hvilke personer som har en slik plikt. I prinsippet mener Oslo kommune likevel at alle som arbeider i skolen/AKS er klar over dette og at endringen i teksten får liten realitetsendring.

Oslo kommune vil understreke viktigheten av at melding til barnevernet må skje i samarbeid med barnet.

§ 16-3 Rett til å ta avgjerder på vegner av barnet når barneverntenesta har overteke omsorga

Bestemmelsen viderefører dagens lov § 15-6, om rett til å ta avgjerder på vegne av barnet når barneverntjenesten har overtatt omsorga

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 16-4 Innhenting av opplysningar frå folkeregisteret

Oslo kommune har ingen merknader til lovforslaget.

§ 16-5 Plikt til å delta i evalueringer og gi opplysninger

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 17-1 Rett til grunnskoleopplæring for voksne

Oslo kommune støtter forslaget, og støtter særlig behovet for at Kunnskapsdepartementet bør lage et veiledende rammeverk for å bidra til større likhet i tilbudene i kommunene.

§ 17-2 Rett til vidaregåande opplæring for voksne

Oslo kommune støtter forslaget, men det må sikres tilstrekkelig med statlige midler for å kunne innfri de utvidede rettighetene for gruppen.

17-3 Kva reglar som gjeld for voksne

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 17-4 Påbygging til generell studiekompetanse

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 17-5 Realkompetansevurdering

Oslo kommune støtter forslaget, men det må sikres ressurser til dette, da RKV er en omfattende prosess som krever høy kvalitet dersom verdien av RKV skal opprettholdes.

§ 17-6 Gratis opplæring for voksne elever

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 17-7 Rett til opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 17-8 Plikt til oppmøte og aktiv deltaking for voksne elever

Oslo kommune støtter forslaget, og mener dette kan bidra til bedre resultatoppnåelse i voksenopplæringen.

§ 18-1 Innhald, vurdering og dokumentasjon for voksne elever

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-2 Rett til opplæring i og på samisk for voksne elever

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-3 Universell og tilrettelagd opplæring for voksne elever

Oslo kommune støtter forslaget.

Det er viktig at kommunens helse- og sosialtjenester og VTA-bedrifter får et utvidet ansvar for kommunikasjonsferdighetene til voksne med funksjonshemming/utviklingshemming. Det er viktig at dette ansvaret tydeliggjøres for de dette gjelder.

Se også merknad til §§ 10-3 og 10-4.

§ 18-4 Krav om kompetanse for å bli tilsett i lærarstilling i opplæringa for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget. Det bør vurderes om kompetansekravene også bør gjelde for lærere i VO.

§ 18-5 Politiattest og forbod mot tilsetjing i opplæringa for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget. Det bør vurderes om kravene til politiattest også bør gjelde for lærere i VO.

§ 18-6 Læringsmiljøet i opplæringa for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-7 Lokale reglar for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget

§ 18-8 Forbod mot bruk av plagg som heilt eller delvis dekkjer ansiktet i opplæringa for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-9 Bortvising av vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-10 Organisering av opplæringstilbodet til vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 18-11 Det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne elevar

Oslo kommune støtter forslaget. Dette er viktig for å sikre at fylkeskommunene skal ha mulighet til å innfri alle rettigheter for de voksne.

§ 19-1 Skyss til og frå skolen for vaksne elevar i grunnskoleopplæringa

Oslo kommune støtter ikke forslaget, da vi mener at voksne i Oslo ikke har behov for skyssrefusjon.

Forslaget gir deltagere i norskopplæringen et økonomisk incentiv til å slutte i norskopplæringen og begynne i grunnskoleopplæring for voksne i stedet. Blant annet fører dette til at bruk av kommunale og fylkeskommunale midler blir da skjevt fordelt.

§ 19-2 Reisefølgje for og tilsyn med vaksne elevar i grunnskoleopplæringa

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 19-3 Rett til losji for vaksne elevar

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne bestemmelsen, men ser ikke behov for dette i Oslo.

§ 20-1 Kven som kan drive private skolar etter lova

Oslo kommune har ingen merknader til denne bestemmelsen.

§ 20-2 Ansvar et til private grunnskolar

Oslo kommune har ingen merknader til denne bestemmelsen.

§ 20-3 Unntak frå visse krav for utanlandske og internasjonale grunnskolar

Oslo kommune har ingen merknader til denne paragrafen.

§ 20-4 Forvaltningsloven

Oslo kommune har ingen merknader til denne paragrafen.

§ 20-5 Grunnskoleopplæring i heimen

Oslo kommune støtter forslag til § 20-5 med de endringer og presiseringer som er gjort i lovforslaget og nærmere beskrevet i NOU 2019: 23.

Oslo kommune vil imidlertid peke på følgende:

En forhåndsgodkjenning av grunnskoleopplæring i hjemmet kan kun gjennomføres dersom kommunen har anledning til å kreve at foresatte har utarbeidet en overordnet plan for den opplæringen de vil gi sine barn, og at det blir utarbeidet sentrale retningslinjer for hva en slik overordnet plan skal inneholde av opplysninger.

I tillegg bør det avklares hvilket veiledningsansvar kommunen har dersom den overordnede planen ikke er tilstrekkelig opplyst fra foreldrenes side, og/eller om kommunen i slike tilfeller kan avslå en søknad på grunn av mangelfull overordnet plan.

I NOU 2019:23 punkt 46.4.5 *Opplæringen skal skje i hjemmet*, opplyses det om at utvalget har sett på utfordringer knyttet til skolegang og nasjonale minoriteters reising. Utvalget legger til grunn at det er frivillig for kommunene å bistå foreldrene med å utarbeide denne type undervisningsopplegg i reiseperioden.

Oslo kommune er av den oppfatning at departementet bør arbeide videre med spørsmålet om hvordan nasjonale minoriteter skal sikres offentlig grunnskoleopplæring i reiseperioder, og vurdere om de folkerettslige rettighetene skal omtales i en egen bestemmelse i ny opplæringslov.

Utvalget presiserer at grunnskoleopplæringen skal foregå i hjemmet og i barnets nærområde. Utvalget presiserer videre at hjemmet er der barnet er folkeregistrert. Slik Oslo kommune tolker utvalgets drøfting av spørsmålet er bakgrunnen for dette at grunnskoleopplæring i hjemmet, ikke skal gjelde reiser, utenlandsopphold, undervisning hos slektninger eller andre private, eller organisasjoner som ikke er godkjent etter opplæringsloven eller friskoleloven. Dette blant annet så det skal være mulig for skolen å føre tilsyn med opplæringen, og fordi opplæringsloven ikke gjelder utenfor Norge.

Oslo kommune ønsker at det i lovbestemmelsen eller i forarbeider tas stilling til hvordan grunnskoleopplæring i heimen skal reguleres når barnet bor fast hos foreldre på forskjellige bosteder. Etter barneloven § 36 kan barnet bo fast hos begge foreldre, men barnet kan likevel kun være folkeregistrert på en adresse. Det er uklart om utvalget har tatt høyde for dette når de bemerker at barnets hjem skal forstås som "der barnet er folkeregistrert". Ved en nærmere regulering av dette forholdet bør det tas høyde for at foreldre i noen tilfeller kan være bosatt i samme kommune eller nabolag, og at det derfor kan være uproblematisk for skolen å føre tilsyn med grunnskoleopplæring i

hjemmet fordelt på foreldrenes bosteder. I tilfeller hvor en av foreldrene bor langt fra nærskolene, vil det ikke være praktisk gjennomførbart for skolen å føre tilsyn med opplæringen som foregår langt borte.

Oslo kommune mener at grunnskoleopplæring i hjemmet bør omtales som «privat grunnskoleopplæring i heimen», for å skille det fra hjemmeundervisning i regi av skolen når et barn er hjemmewærende over lengre tid f.eks. på grunn av sykdom.

§ 20-6 Statleg tilsyn med private skolar

Oslo kommune har ikke innspill til denne paragrafen.

§ 20-7 Kommunalt tilsyn med grunnskoleopplæring i heimen

Bestemmelsen er en videreføring av dagens lov § 14-3.

Kommunens plikt til å føre tilsyn med grunnskoleopplæringen i hjemmet henger godt sammen med utvalgets forslag til ny § 20-5.

Tilsynet skal være egnet til å avdekke om opplæringen oppfyller minimumskravene i loven. Innenfor denne rammen er det kommunen som avgjør hvordan tilsynet skal organiseres, inkludert omfanget og hyppigheten, og hvem som skal være tilsynsperson.

I merknaden til ny bestemmelse står det at kommunen har både rett og plikt til å innkalle eleven til prøver. Slike prøver må være begrunnet med tilsynsansvaret til kommune. Med «prøver» menes derfor ikke eksamen i grunnskolen, men andre prøver som kan gi kommunen relevant informasjon om opplæringen som ledd i tilsynet.

Dersom tilsynet viser at opplæringen ikke er i samsvar med kravene i forslaget § 20-5, skal kommunen kreve at barnet får opplæring sin på en grunnskole. Foreldrene kan da velge om barnet skal få opplæring i den offentlige grunnskolen, ved en privat grunnskole som er godkjent etter forslaget § 20-1, eller ved en grunnskole som er godkjent etter friskoleloven, jf. forslaget § 3-2 første setning.

Grunnskoleopplæring i hjemmet er ikke lovlig dersom det ikke er mulig for kommunen å føre tilsyn som følge av manglende samarbeid fra foreldrene, for eksempel fordi opplæringen ikke blir gitt i hjemmet. Kommunen kan da kreve at barnet begynner på skolen.

Dersom kommunen har fattet enkeltvedtak om at eleven skal gå på skolen, og eleven likevel ikke møter til opplæring, kan foreldrene straffes, jf. forslaget § 3-7.

Oslo kommune støtter forslaget.

§ 21-1 Privatistar til eksamen

Oslo kommune støtter utvalgets forslag.

Andel som har behov for å dokumentere sin kompetanse gjennom privatistordning, har økt de siste årene. Oslo kommune er enige i at definisjon bør flyttes fra forskrift til opplæringsloven fordi dette innebærer en sterkere rett for privatister.

Oslo kommune støtter også utvalgets forslag om at definisjon av en privatist bør inkluderes i del seks i opplæringsloven, og dette er med på å synliggjøre privatister.

§ 21-2 Privatistar til fag- og sveineprøva

Oslo kommune støtter delvis utvalgets forslag.

Det er forskjell på en privatist til eksamen og praksisbrevkandidat. Oslo kommune mener at utvalgets forslag kan skape forvirring hos praksisbrevkandidater. En del vil ha vanskeligheter med å skille mellom den skriftlige privatisteksamen og selve fag- eller svenneprøven. Dette vil føre til problemer ved oppmelding til privatisteksamen, og fag- eller svenneprøve. Oslo kommune mener at det er hensiktsmessig med et annet navn enn "privatist til fag- og svenneprøve" for å hindre feiloppmeldinger til privatisteksamen, og forvirring hos praksisbrevkandidater.

§ 21-3 Godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring

Oslo kommune støtter forslaget. Utvalgets forslag har samme ordlyd som nåværende § 3-4 a.

§ 22-1 Kommunen sitt ansvar

Bestemmelsen viderefører dagens § 13-1, kommunens plikt til å gi grunnskoleopplæring. Den omtaler også presisering av hvem som kan regnes som bosatt i kommunen, og plikt til å betale for gjesteelever.

Bestemmelsen innebærer ingen realitetsendring, men presiserer dagens praksis.

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 22-2 Fylkeskommunen sitt ansvar

Bestemmelsen viderefører dagens § 13-3 om fylkeskommunens plikt til å gi videregående opplæring. Den omtaler også presisering av fylkeskommunens plikt til å gi opplæring i institusjoner.

Bestemmelsen innebærer ingen realitetsendring, men presiserer dagens praksis.

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 22-3 Unntak fra hovedreglane om kommunale grunnskoler og fylkeskommuner

Bestemmelsen er ny. Den åpner for at kommuner i særlige tilfeller kan drive videregående opplæring, og fylkeskommunen kan drive grunnskoleopplæring. Det åpnes også for at fylkeskommunen kan drive opplæring i utlandet med formål at elevene skal få norsk studie- eller yrkeskompetanse.

Oslo kommune vurderer at disse endringene være hensiktsmessige og gi nye muligheter i særlige tilfeller.

Oslo kommune støtter denne delen av lovforslaget.

§ 22-4 Ansvar for opplæringa til dei som bur i barnevernsinstitusjonar

Bestemmelsen er en erstatning av dagens § 13-2, opplæring av elever i barnevernsinstitusjoner.

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 22-5 Ansvar for opplæringa til innlagde i helseinstitusjonar

Bestemmelsen er en erstatning av dagens § 13-3a, opplæring av elever i helseinstitusjoner.

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 22-6 Ansvar for opplæringa til innsette i fengsel

Bestemmelsen er en erstatning av dagens § 13-2a, opplæring i fengsel.

Oslo kommune har ingen innvendinger mot denne delen av lovforslaget.

§ 22-7 Ansvar for skyss, reisefølge, tilsyn og losji

Oslo kommune er kommune og fylkeskommune, så denne bestemmelsen har liten relevans i Oslo. Oslo kommune har ingen innvendinger mot forslaget.

§ 22-8 Tilbod om meir grunnskoleopplæring

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår videreføring av bestemmelsen i nåværende § 4A-1, andre avsnitt.

Bestemmelsen er i samsvar med den praksisen Oslo kommune har hatt helt siden begynnelsen av 1990-tallet, med å tilby grunnskoleopplæring etter voksenopplæringsmodell for minoritetsspråklige 16-19-åringer med kort botid i Norge. Det er viktig å beholde denne muligheten for ungdom som **ikke** omfattes av utvalgets forslag til § 3-1 tredje avsnitt (rett til ett år med ekstra grunnskoleopplæring ved en videregående skole for ungdom som har avsluttet 10. trinn uten å ha fullført grunnskoleopplæringen).

§ 22-9 Skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

Oslo kommune støtter utvalgets forslag til ny § 22-9.

Utvalget foreslår å ikke videreføre særregelen om internkontroll på opplæringsområdet. Utvalget foreslår at det innføres hjemmel til å føre tilsyn med det generelle internkontrollkravet i kommuneloven §25-1.

Det nye internkontrollkravet i kommuneloven § 25-1 er tydeligere og mer detaljert enn dagens internkontrollkrav i opplæringsloven. En fordel er at §25-1 i større grad omhandler alle de nødvendige elementene i et internkontrollsystem. Kravene i § 13-10 er knyttet til å vurdere etterlevelse, mens for å ha en velfungerende internkontroll så må man ha et system som sikres at oppgavene utføres i samsvar med regelverk.

Oslo kommune støtter forslaget.

Utvalget foreslår videre å erstatte dagens krav om oppfølging av resultater fra nasjonale kvalitetsvurderinger med et krav om kvalitetsutvikling. Uttrykket *kvalitet* må forstås som i hvilken grad målene for grunnskoleopplæringen oppnås. Videre peker utvalget på at et krav om at kommunen skal drive kvalitetsutvikling, uten å fastsette hvilke kunnskapsgrunnlag den skal baseres på, vil både kunne tydeliggjøre kommunens ansvar som kvalitetsutvikler og gi et større handlingsrom for lokal tilpasning.

Oslo kommune støtter forslaget

Utvalget foreslår å ikke videreføre kravet om en tilstandsrapport, men heller lovfeste et mer generelt utformet rapporteringskrav. Utvalget foreslår å videreføre kravet om at skolen skal få informasjon om tilstanden i skolen når det gjelder læringsresultat, frafall og læringsmiljø minst en gang per år. Utvalget mener at kravet i opplæringsloven om drøfting i tilstandsrapporten er en overflødig regulering.

Oslo kommune støtter forslaget

Utvalget foreslår å flytte kravet om kvalitetsvurdering på skolenivå (skolebasert vurdering) fra forskrift til opplæringslovens §2-1 til lovens §22-9. Utvalget mener blant annet at kravet om kvalitetsvurdering på

skolenivå er et krav som er sentralt for å nå formålet med grunnopplæringen. Utvalget foreslår å erstatte uttrykket *skolebasert vurdering* med ordlyd som beskriver hva skolene skal gjøre.

Oslo kommune støtter forslaget

Utvalget foreslår å ikke videreføre kravet om involvering av elever i bestemmelsen om kvalitetsvurdering på den enkelte skole da utvalget foreslår et generelt krav om involvering av elever og foreldre.

Oslo kommune støtter forslaget om en generell bestemmelse om medvirkning.

§ 22-10 Ulykkesforsikring

Oslo kommune støtter forslaget. Utvalget foreslår at kommunen og fylkeskommunen skal sørge for ulykkesforsikring også for lærlinger der yrkesskadeforsikring ikke er dekkende. Tidligere har det vært områder hvor forsikringsordningen for lærlinger ikke har vært likeverdig med ordningen for elever. Utvalget mener at lærlinger skal være ulykkesforsikret på lik linje med elever, og vi støtter dette. Det er noe usikkert hvor stor økonomisk betydning dette vil få for fylkeskommunen, men Oslo kommune mener dette er en viktig endring.

§ 23-1 Klageinstans

Oslo kommune mener det kan ha gode grunner for seg at det er normalordningen i forvaltningsloven § 28 om klageinstans som er hovedregel, men at staten er klageinstans for enkeltvedtak som listet opp i forslaget. Dette vil imidlertid føre til økt sakstilfang for kommunen, og det må i så fall tilføres økte ressurser for at nye forpliktelser skal kunne ivaretas.

Utvalget viser til at det ikke er hjemmel i opplæringsloven for å fastsette hjemmel i forskriften § 6-10 om at søkere ikke kan klage på skoleplassering ved inntak til videregående skole. Vi mener det kan medføre økning i antall klager dersom hjemmelen til å nekte klageadgang på skoleplassering fjernes. Vi stiller spørsmål ved hvorvidt forskriften § 6-10 bør fjernes, og om det bør vurderes hvorvidt det må innføres en hjemmel i opplæringsloven som gir kompetanse til å fastsette en slik bestemmelse. Dersom forskriften § 6-10 fjernes, må det i tilfelle tilføres tilstrekkelig med ressurser for å håndtere økt saksmengde for kommunene.

Utvalget foreslår at departementet er klageinstans for videregående opplæring etter bl.a. §§ 6-1, 6-6, 6-9. Oslo kommune støtter ikke dette forslaget. For disse bestemmelsene bør hovedregelen i forvaltningsloven § 28 gjelde. Inntaksvedtak etter disse bestemmelsene er i regelen ikke basert på skjønnsmessige vurderinger, og faktum i sakene vil i regelen i all hovedsak være klare. Det er derfor liten grunn til å ha statlig klageinstans for disse bestemmelsene. Dersom det skulle bli statlig klageinstans for nevnte bestemmelser bør det tydeliggjøre hvilke elementer i bestemmelsene som det gjelder for, jf nåværende § 15-2 tredje avsnitt, som lyder:

«I samband med klage på inntak til videregående opplæring kan departementet ikkje overprøve eit vedtak i fylkeskommunen om kva for utdanningsprogram på videregående trinn 1 eller programområde på videregående trinn 2 og 3, eller kva for skole ein søkjar skal takast inn på. For slike vedtak og for vedtak om inntak av gjesteelevar gjeld reglane om klageinstans i § 28 i forvaltningslova.»

§ 23-2 Statleg tilsyn

Forslaget støttes. Forslaget innebærer en videreføring av gjeldende rett, og Oslo kommune har ingen merknader.

§ 23-3 Forsøksverksemd

Forslaget støttes. Det er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett og Oslo kommune har ingen kommentarer.

§ 23-4 Oppfylling av enkeltvedtak som er kjent ugyldig

Forslaget støttes. Det er en videreføring av gjeldende rett.

§ 24-1 Iverksettning og oppheving

Forslaget støttes. Oslo kommune mener det er hensiktsmessig at det utarbeides en overordnet plan for implementering av nytt regelverk, og at denne skal inneholde en realistisk tidsplan samt en plan for involvering, kompetanseheving, informasjonsspredning og evaluering. Det er helt sentralt at det settes av nok tid for virksomhetene til å gjøre forberedelser og tilpasninger til nytt regelverk.

§ 24-2 Overgangsreglar

Vi mener det er lite beskrevet hvordan ny opplæringslov påvirker videreføring av gjeldende opplæringsforskrift. Vi mener det er vanskelig å ha oppfatninger om denne bestemmelsen er hensiktsmessig når dette ikke er gjort rede for. Oslo kommune har forøvrig ingen kommentarer.

§ 24-3 Endringer i andre lover

Oslo kommune har ingen merknader.

Med vennlig hilsen

Inga Marte Thorkildsen

Byråd